

SIAMO DI NUOVO INSIEME

Crăciunul în Italia, de la nord la sud

Crăciunul, sau Nașterea Domnului, este sărbătoarea cea mai importantă din Italia. Familiile se reunesc, gătesc multe feluri de mâncare, se joacă și își fac cadouri. Copiii așteaptă dimineața să vadă dacă Moș Crăciun le-a îndeplinit dorințele exprimate în scrisori. Unele familii preferă să își petreacă sărbătorile la munte, de obicei în Alpi, această perioadă denumindu-se *săptămâna albă*.

Ajunul Crăciunului este, de asemenea, o zi importantă, în care se ia Marea Cină. Pentru cina de Ajun și pentru cea de Crăciun, în Italia se gătește foarte mult, în general pește. În același timp, în perioada sărbătorilor, se gătesc și se cumpără dulciuri diverse, cum ar fi *il panettone*, *il pandoro* sau *il torrone* și casa este ornată. Pomul de Crăciun este împodobit de regulă începând cu data de 8 decembrie, când se sărbătorește *Immacolata Concezione*. Împreună cu pomul, de obicei se face și *il presepe*, o scenă ce reprezintă nașterea lui Isus. Data de 26 decembrie, ziua de după Crăciun, este și sărbătoarea lui Santo Stefano (Sf. Ștefan), primul martir creștin.

Crăciunul este, așadar, timpul pentru petreceri și multe cadouri, dar tradițiile – de la Santa Lucia și Befana, la presepe și pomii de Crăciun și până la rețetele tradiționale și meniurile tipice – diferă de la nord la sud și de la regiune la regiune. Iată câteva exemple în rândurile ce urmează.

Cine aduce cadourile?

Moș Crăciun, cu siguranță, dar nu singur. În funcție de regiune sau de oraș, lui Moș Crăciun i se alătură două doamne, Santa Lucia și Befana. Prima este o sfântă martir ce și-a pierdut văzul și care, în câteva zone din nordul Italiei, aducea cadouri copiilor în noaptea dintre 12 și 13 decembrie. Copiii așteaptă sunetul clasicului clopoțel al sfintei care vestește multitudinea cadourilor de Crăciun în Trentino și provinciile Brescia, Bergamo, Udine, Cremona, Lodi, Mantova, Piacenza, Parma, Verona și Reggio Emilia. În restul zonelor din Italia, ultima parte a dăruirii cadourilor de Crăciun este încredințată Befanei, bătrânică ce are nasul coroiat și rochie lungă și care călătorește prin lume, călare pe mătură, aducând cadouri copiilor cuminți.

Pomul de Crăciun, *il presepe* și alte tradiții

Aceste aspecte diferă de la o regiune la alta, în funcție de care dintre cei trei mai sus menționați sunt responsabili de dăruirea cadourilor. Chiar și atunci când vine vorba de decorațiunile de Crăciun expuse

în casă, de sunetul și aspectul ornamentelor, tradiția este structurată diferit, în funcție de oraș și de zona din Peninsulă. Principalii protagoniști, cu toate acestea, rămân aceiași: pomul de Crăciun și pătuțurile de copii. Primul este cel care are cea mai recentă istorie, fără prea multe diferențe de la nord la sud. Al doilea, patul de copil, este un adevărat clasic al tradiției italiene de Crăciun, care își are rădăcinile în secolele trecute, datând din 1223, când Sfântul Francisc a făcut prima reprezentare a nașterii Domnului, în noaptea dintre 24 și 25 decembrie.

Tradiția Trunchiului de Crăciun este încă în viață în Liguria, dar și în Abruzzo, unde există reprezentări și evenimente dedicate acestuia. Trunchiul de Crăciun este cea mai veche tradiție italiană din Peninsulă, ce provine din secolul al XII-lea. Tradiția spune că în Ajunul Crăciunului, capul familiei, printr-o ceremonie specială de bun augur (de obicei, un toast), dădea foc în șemineul din casă unui trunchi gros de lemn ce era lăsat să ardă timp de douăsprezece nopți până la Bobotează, resturile trunchiului fiind apoi păstrate întrucât li se atribuiau proprietăți magice (se credea că favorizează fertilitatea femeilor și a animalelor, că protejează culturile, că aduce sănătate și că ferește de fulgere) și de obicei erau refolosite pentru aprinderea trunchiului în următorul an.

Cina de Crăciun

Sărbătorile de iarnă implică de asemenea și mese foarte gustoase, tradițiile fiind diferite și din punct de vedere gastronomic. În multe regiuni din centrul și sudul Italiei, cu Lazio în frunte, de exemplu, de pe masa de Ajun nu poate lipsi anghila. Dacă în Calabria cina din 24 decembrie începe cu anghinare și gogoși fripte, în Lombardia și în Veneto, de la mesele de Crăciun nu pot lipsi *il panettone* și *il pandoro*.

În aceeași perioadă este și petrecerea de Anul Nou. Pe 31 decembrie, ziua de San Silvestro, se iese sau se fac întâlniri în familie pentru cina din ultima zi a anului. Sfârșitul sărbătorilor de iarnă este marcat de ziua de 6 ianuarie, Boboteaza, o zi deosebit de importantă pentru copii deoarece tradiția spune că Befana zboară din casă în casă pentru a umple șosețele copiilor cuminți cu bomboane. Pentru cei mai puțin cuminți, bucăți de cărbuni.

Așadar, cu ocazia numeroaselor sărbători ce ne așteaptă în perioada următoare, vă urez să le petreceți frumos, cu bucurie și pace în suflete, fie că le celebrați în stil italian sau românesc! Sărbători fericite!

de Andi-Gabriel Grosaru

AL
A
I
B
O
T
I
D
E

OCTOMBRIE • DECEMBRIE

SIAMO DI NUOVO INSIEME

FONDATA ÎN 2007

NR. 91-92 · SERIE NOUĂ

OCTOMBRIE - DECEMBRIE
2019

ISSN 1843-2085

Revistă editată
de Asociația Italianilor din
România - RO.AS.IT.
cu sprijinul financiar al
Guvernului României,
prin Departamentul pentru
Relații Interetnice

Membri fondatori

Mircea Grosaru

Ioana Grosaru

Director

Ioana Grosaru

Senior editor

Modesto Gino Ferrarini

Redactor-șef

Olivia Simion

Redactori

Victor Partan

Mihaela Profiriu Mateescu

Clara Mitola

Colaboratori

Rodica Mixich

Antonio Rizzo

Piera Alba Merlo

Roxana Comarnescu

Dan Comarnescu

Design & producție

squaremedia.ro

Asociația
Italianilor
din România
RO.AS.IT.

asociație cu statut
de utilitate publică

Str. Ion Câmpineanu nr. 3A,
etaj 1, 010031 București
Tel.: +4 0372 772 459
Fax: +4 021 313 3064
ufficio@roasit.ro

www.roasit.ro

ACTUALITATE / ATTUALITÀ

- 04 | „Confluente 2019”, una dintre cele mai reușite ediții din istoria festivalului · „Confluente 2019”, una delle migliori edizioni nella storia del festival
- 10 | Portret Livia Teodorescu-Ciocănea, sau despre bucuria de a împărtăși · Ritratto di Livia Teodorescu-Ciocănea, o sulla gioia di condividere
- 13 | Întâlnire emoțională la Casa d'Italia din București · Un incontro pieno di emozioni alla Casa d'Italia di Bucarest
- 14 | Gaudeamus 2019: o ediție specială pentru RO.AS.IT. · Gaudeamus 2019: un'edizione speciale per la RO.AS.IT.
- 16 | Un romanzo che è anche un poema / *PROMESSI SPOSI* di Alessandro Manzoni

foto: RO.AS.IT.

CULTURĂ / CULTURA

- 19 | Leonardo da Vinci, văzut de la Aeroportul Fiumicino
- 20 | Anton de Padova, „Sfântul minunilor”
- 22 | Crăciunul, din vechime până la noi
- 24 | Crăciun cu friulanii din Craiova · Natale con i friulani di Craiova
- 26 | O lectură pentru seara de Crăciun. La caccia al tesoro

foto: republica.it

SOCIETATE / SOCIETÀ

- 28 | România prin ochii unor italieni. Vi porto in Romania
- 30 | Podul Prieteniei Giurgiu-Ruse - un crâmpei din moștenirea lăsată de etnicii italieni din România
- 32 | Toate reflectoarele pe „Insieme”, trupa de teatru a liceului „Dante Alighieri”
- 33 | Uniunea Ziariștilor Profesioniști din România a ajuns la 100 de ani
- 34 | Il Natale di una volta, in Abruzzo, visto con gli occhi di un bambino
- 35 | Rețete · Ricette
- 36 | Sermoneta, orașul ospitalității și al tradițiilor

foto: RO.AS.IT.

Confluente 2019

una dintre cele mai reușite ediții
din istoria festivalului

Confluenze 2019

una delle migliori edizioni
nella storia del festival

Noutatea acestei ediții a constat în faptul că festivalului propriu-zis i-a fost adăugat în acest an un proiect dedicat diasporei, cu titlul „Istoria care ne desparte, istoriile care ne unesc”, organizat sub forma unei mese rotunde de Asociația Italianilor din România – RO.AS.IT. în parteneriat cu Consiliul Județean Iași și ADI Euronest. Desfășurat pe parcursul a două zile, proiectul a fost structurat în mai multe workshopuri în cadrul cărora au avut loc diverse prezentări, susțineri de lucrări și dezbateri cu privire la situația actuală a migrațiilor și la efectele și impactul pe care acestea îl au la nivelul societății.

În intervențiile lor, invitații au adus, așadar, în atenție problemele majore provocate de migrații. Au fost date exemple de situații și bune practici, făcându-se referiri și la modalitățile și posibilitățile de rezolvare și ajutor ce se impun și chiar se acordă membrilor colectivităților afectate de fenomene migratorii. Pentru a fi mai convingători cu privire la integrarea și evoluția unei minorități etnice, ca un posibil exemplu pentru actuala diasporă, au fost prezentate două scurte filme realizate de Anca Filoteanu, pornind de la activitățile desfășurate de Asociația Italianilor din România – RO.AS.IT., despre istoria migrației italiene în România și despre diaspora română în Italia.

Evenimentul a fost deschis de conferința de presă la care au participat președintele Consiliului Județean Iași, Maricel Popa, și președintele RO.AS.IT., Ioana Grosaru, în care s-au făcut referiri la importanța și impactul pe care astfel de proiecte îl au în viața unui oraș multicultural precum Iașul și modalitățile prin care acestea să fie susținute și să poată continua în viitor.

Temele de mare actualitate, despre migrație și diaspora, s-au bucurat de atenția unor personalități, reprezentanți din diverse domenii de activitate și specialiști renumiți, din învățământ, medicină, istorie, dar și însemnate oficialități din țară și străinătate: Italia, Franța și Turcia.

În prima zi a dezbaterilor moderate de dna Alina Popa – director ADI Euronest, au luat cuvântul dna Ioana Grosaru – președintele Asociației Italianilor din România – RO.AS.IT., dl Maricel Popa – președintele Consiliului Județean Iași, care a înmănat cu acest prilej o Diplomă de Excelență Asociației Italianilor din România – RO.AS.IT. pentru întreaga activitate de promovare a valorilor și tradițiilor minorităților naționale din România, dna deputat Camelia Gavrilă – președinte al Comisiei pentru învățământ, știință, tineret și sport, dna Venera Popescu – deputat din partea minorității macedonene în Parlamentul României, dl Andi-Gabriel Grosaru – deputat al minorității italiene în Parlamentul României, dna Enikő Katalin Lacziko – secretar de stat al Departamentului pentru Relații Interetnice, dna Sara Cicchinelli – primar al localității

Cea de-a XII-a ediție a Festivalului Interetnic Internațional „Confluențe”, desfășurată la Iași în zilele de 4 și 5 octombrie 2019, s-a încheiat de ceva timp. După ecurile care ne ajung și acum, din țară, din Italia, Republica Moldova și chiar Turcia, putem spune că a fost una dintre cele mai reușite ediții din istoria de peste un deceniu a festivalului.

La XII edizione del Festival Interetnico Internazionale “Confluenze”, svoltasi a Iași nei giorni del 4 e 5 ottobre 2019, si è conclusa qualche tempo fa. A giudicare dalle voci che continuano a raggiungerci, provenienti dal nostro paese, da Italia, Repubblica di Moldavia e perfino dalla Turchia, possiamo dire sia stata una delle edizioni più riuscite nella storia del festival di oltre un decennio.

La novità di quest’edizione è constata nel fatto che al festival vero e proprio sia stato aggiunto quest’anno un progetto dedicato alla diaspora, dal titolo “La storia che ci divide, le storie che ci uniscono”, organizzato come una tavola rotonda dall’Associazione degli Italiani di Romania – RO.AS.IT. in partenariato con il Consiglio Provinciale di Iași attraverso ADI Euronest. Svoltosi nell’arco di due giorni, il progetto è stato strutturato in diversi workshop durante i quali si sono tenute presentazioni, esposizioni di ricerche e dibattiti riguardanti la situazione attuale delle migrazioni, gli effetti e il loro impatto a livello sociale.

Così, nei loro interventi, gli invitati hanno messo in luce i principali problemi legati alle migrazioni. Sono stati avanzati esempi di situazioni e buone pratiche, facendo riferimento anche alle modalità e possibilità di risoluzione e aiuto che s’impongono come necessari e che sono realmente offerti ai membri delle collettività colpite dai fenomeni migratori. Per essere più convincenti in merito all’integrazione e all’evoluzione di una minoranza etnica, come un possibile esempio per la diaspora di oggi, sono stati presentati due cortometraggi realizzati da Anca Filoteanu, a partire dalle attività svolte dall’Associazione degli Italiani di Romania – RO.AS.IT., sulla storia della migrazione italiana in Romania e sulla diaspora romana in Italia.

L’evento è stato inaugurato da una conferenza stampa, cui hanno partecipato il presidente del Consiglio Provinciale di Iași, Maricel Popa, e il presidente della RO.AS.IT., Ioana Grosaru, e in cui si è fatto riferimento all’importanza e all’impatto che progetti di questo tipo possano avere nella vita di una città multiculturalmente come

de
colectivul de redacție

traducere
Clara Mitola

foto
RO.AS.IT.

OCTOMBRIE • DECEMBRIE

Civita d'Antino din regiunea Abruzzo, Italia, însoțită de consiliera sa, dna Maura Fiocchetta, și grupul Coro Folk „Rio”. O mențiune deosebită pentru invitații speciali ai acestei ediții a festivalului: dl prof. univ. dr. Cătălin Turliuc, cu o prezentare deosebită, plină de conținut și multe informații extrem de interesante. Remarcabilă și participarea scriitorul francez Jean-Yves Conrad, un mare cunoscător al istoriei țării noastre și îndrăgostit de România, precum și a dnei prof. univ. dr. Sanda Maria Ardeleanu, un vechi și constant colaborator al Asociației Italianilor din România.

Fiind o zi dedicată discuțiilor despre migrații, RO.AS.IT. a prezentat istoria emigrației italiene în România și modelele de integrare ale italienilor în țesutul social și profesional românesc printr-un film realizat de Anca Filoteanu, prin poveștile de viață ale descendenților italienilor veniți în România în urmă cu un secol, despre care au vorbit dl Salvatore Vals, președintele filialei RO.AS.IT. din Tulcea, și dl Silviu Niță, președintele filialei din Bacău – precum și prin scurte intervenții pe tema istoriei italienilor din România susținute de dr. Olivia Simion și de dr. Rodica Mixich. Pe parcursul workshopurilor au mai luat cuvântul dl Dan Doboș – director Biblioteca Județeană „Gheorghe Asachi” din Iași și dl Paul Butnariu – președintele Camerei de Comerț Iași.

A doua sesiune a mesei rotunde a avut loc în 5 octombrie și s-a bucurat de prezența Excelenței Sale Ambasadorul Republicii Italiene în România, dl Marco Giungi, a consulului onorific

Iași, e alla modalità tramite cui siano sostenuti e portati avanti in futuro.

I temi di grande attualità, su migrazioni e diaspora, hanno ottenuto l'attenzione di alcune personalità, rappresentanti di ambiti differenti e specialisti rinomati, provenienti dal mondo dell'istruzione, della medicina, della storia, e anche d'importanti funzionari connazionali o provenienti dall'estero: Italia, Francia e Turchia.

Nella prima giornata di dibattiti, moderati dalla sig.ra Alina Popa – direttore ADI Euronest, hanno preso la parola la sig.ra Ioana Grosaru – presidente dell'Associazione degli Italiani di Romania – RO.AS.IT., il sig. Maricel Popa – presidente del Consiglio Provinciale di Iași, che in quest'occasione ha consegnato un Diploma di Eccellenza all'Associazione degli Italiani di Romania – RO.AS.IT. per l'intera attività di promozione dei valori e delle tradizioni delle minoranze nazionali della Romania, la sig.ra Camelia Gavrilă – presidente della Commissione per istruzione, scienza, gioventù e sport, la sig.ra Venera Popescu – deputata della minoranza macedone nel Parlamento della Romania, il sig. Andi-Gabriel Grosaru – deputato della minoranza italiana nel Parlamento della Romania, la sig.ra Enikő Katalin Lacziko – segretario di stato presso il Dipartimento per le Relazioni Interetniche, la sig.ra Sara Cicchinelli – sindaco della località Civita d'Antino, nella regione Abruzzo, Italia, accompagnata dalla sua consigliera, sig.ra Maura Fiocchetta, e il gruppo Coro Folk “Rio”. Una particolare menzione per gli invitati speciali a questa edizione del festival: il docente universitario, dott. Cătălin Turliuc, con una magnifica presentazione, piena di contenuto e molte informazioni di grandissimo interesse. Degna di nota anche la partecipazione dello scrittore francese Jean-Yves Conrad, un grande conoscitore della storia del nostro paese e innamorato della Romania, come anche della docente universitaria, dott.ssa Sanda Maria Ardeleanu, un vecchio e costante collaboratore dell'Associazione degli Italiani di Romania.

Trattandosi di una giornata dedicata alle migrazioni, la RO.AS.IT. ha presentato la storia della migrazione italiana in Romania e i modelli d'integrazione degli italiani nel tessuto sociale e professionale romeno, attraverso un film realizzato da Anca Filoteanu, attraverso i racconti

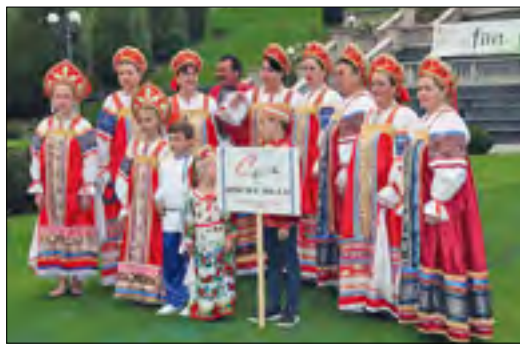

al Republicii Italiene la Iași, dl Enrico Novella, a dlui primar al orașului Iași, Mihai Chirica, a dlui doctor prof. univ. dr. Mircea Onofriescu, președintele Societății de Obstetrică și Ginecologie din România, și a dlui subsecretar de stat al Departamentului pentru Relații Interetnice, Amet Aledin, într-o zi dedicată discuțiilor despre diaspora și problemele pregnante ale acesteia, punctate și în filmul produs de RO.AS.IT., realizat de Anca Filoteanu, care a și deschis sesiunea.

Festivalul „Confluente” a continuat cu spectacolele de muzică și dans tradițional ale minorităților naționale, artiștii având evoluții încântătoare pe scena din grădina Complexului Palas și din comunele Ciurea și Victoria, oferind instantanee din bogăția imaterială a minorităților etnice participante: italiană, croată, evreiască, macedoneană, poloneză, rusă-lipoveană, ruteană, sârbă, tătară, turcă, ucraineană, alături de dansuri și muzică tradiționale românești și moldovenești. Solistul Yilmaz Türkoğlu din Turcia a înveselit publicul pe ritmuri orientale, iar Antonio Furnari din Italia a încheiat ca de obicei festivalul, pe ritmuri italiene și românești, propunând o fuziune a acestora, care funcționează mereu și care arată cât de asemănătoare sunt culturile noastre în cele din urmă.

O mențiune specială merită și Coro Folk „Rio” din Roccapivi, grupul invitat special din Italia, ai cărui membri au interacționat în permanență cu ceilalți artiști și s-au declarat impresionați de felul în care au fost primiți în România, de organizarea festivalului, precum și de informațiile despre emigrația istorică a italienilor în România pe care le-au aflat cu ocazia meselor rotunde la care au fost participanți entuziaști.

Dacă spectacolul din Iași s-a bucurat de prezența dlui primar din Iași, Mihai Chirica, și a dnei primar din Italia, Sara Cicchinelli, spectacolul din comuna Ciurea a fost onorat de prezența dlui ambasador Marco Giungi, însoțit de consulul onorific Enrico Novella. Acolo, dl primar al comunei Ciurea, Cătălin Lupu, a organizat o primire deosebită, amicală, întâmpinând oaspeții în mod tradițional, cu pâine și sare. În comuna Victoria, unde gazdă primitoare a fost dna consilier Biatrice Duca, reprezentanta oficială a primarului din Victoria, dl Daniel Crețu, spectacolul a fost precedat de o paradă a costumelor, condimentată cu muzică, dans și voie bună. Dna

di vita dei discendenti degli italiani venuti in Romania un secolo fa, di cui hanno parlato il sig. Salvatore Vals, presidente della filiale RO.AS.IT. di Tulcea, e il sig. Silviu Niță, presidente della filiale di Bacău, come anche tramite brevi interventi sulla storia degli italiani in Romania, sostenuti dalla dott.ssa Olivia Simion e dalla dott.ssa Rodica Mixich. Durante i workshop, hanno preso la parola anche il sig. Dan Doboș – direttore della Biblioteca Provinciale “Gheoghe Asachi” di Iași e il sig. Paul Butnariu – presidente della Camera di Commercio Iași.

La seconda sessione della tavola rotonda ha avuto luogo il 5 ottobre e ha beneficiato della presenza di Sua Eccellenza l’Ambasciatore della Repubblica Italiana in Romania, il sig. Marco Giungi, del console onorario della Repubblica Italiana a Iași, il sig. Enrico Novella, del signor sindaco della città di Iași, Mihai Chirica, del docente universitario dott. Mircea Onofriescu, presidente della Società di Ostetricia e Ginecologia della Romania, e del sig. sottosegretario di stato presso il Dipartimento per le Relazioni Interetniche, Amet Aledin, in una giornata dedicata a discussioni riguardanti la diaspora e i suoi problemi pregnanti, messi a fuoco anche nel filmato prodotto dalla RO.AS.IT., realizzato da Anca Filoteanu, che ha inaugurato la sessione.

Il festival “Confluente” è continuato con gli spettacoli di musica e danza tradizionale delle minoranze nazionali, in cui gli artisti hanno offerto incantevoli esibizioni sul palco del giardino Complesso Palas e nei comuni di Ciurea e Victoria, offrendo rapide immagini della ricchezza immateriale propria delle minoranze partecipanti: italiana, croata, ebraica, macedone, polacca, russa-lipovena, serba, tartara, turca, ucraina, accanto ai balli e alla musica tradizionali romene e moldave. Il solista turco Yilmaz Türkoğlu ha rallegrato il pubblico con i suoi ritmi orientali, e l’italiano Antonio Furnari ha chiuso come sempre il festival su ritmi italiani e romeni, proponendone una fusione che funziona sempre e che mostra quanto simili siano, alla fine dei conti, le nostre culture.

Una menzione speciale va anche al Coro Folk “Rio” di Roccapivi, il gruppo invitato speciale dall’Italia, i cui membri hanno interagito costantemente con gli altri artisti e si sono

Biatrice a fost, de altfel, și prezentatoarea întregului festival.

Organizat de Asociația Italianilor din România – RO.AS.IT., proiectul cultural „Confluențe” s-a bucurat de o vizibilitate sporită în acest an, fiind realizat cu finanțarea Ministerului Culturii și Identității Naționale, sub Patronajul Ambasadei Republicii Italiene la București. Le mulțumim partenerilor: Primăria Municipiului Iași, Consiliul Județean Iași, ADI Euronest, Muzeul Unirii, Primăria comunei Ciurea, Primăria comunei Victoria. Mulțumiri speciale datorăm și dnei manager general al Complexului Palas, Stela Fodor, care a asigurat scena cu toate instalațiile de sonorizare necesare pentru buna desfășurare a spectacolului și dnei Silvia Pennazio și fiului ei, Andrei Pennazio, care și-au oferit ajutorul voluntar și au fost alături de invitații din Italia pe parcursul festivalului.

Parteneri media: TVR 1, TVR Iași, Ziarul de Iași, Radio România Internațional, Radio România Timișoara, Iași Fun, Siamo di nuovo insieme, Piazza Romana, Square Media.

dichiarati impressionati dall'accoglienza ricevuta in Romania, dall'organizzazione del festival, come anche dalle informazioni sulla migrazione storica degli italiani in Romania, scoperte durante le tavole rotonde cui hanno partecipato con entusiasmo.

Se lo spettacolo di Iași è stato arricchito della presenza del sindaco di Iași, Mihai Chirica, e della signora sindaco italiana, Sara Cicchinelli, lo spettacolo nel comune di Ciurea è stato onorato dalla presenza del signor Ambasciatore Marco Giungi, accompagnato dal console onorario Enrico Novella. Lì, il sindaco del Comune di Ciurea, Cătălin Lupu, ha organizzato un'accoglienza speciale, amichevole, ricevendo gli ospiti in modo tradizionale, con pane e sale. Nel comune di Victoria, dove l'accogliente padrone di casa è stata la sig.ra consigliere Biatrice Duca, rappresentante ufficiale del sindaco di Victoria, il sig. Daniel Crețu, lo spettacolo è stato preceduto da una parata di costumi tradizionali, condita da musica, danza e buonumore. La sig.ra Biatrice è stata, d'altra parte, anche la presentatrice dell'intero festival.

Organizzato dall'Associazione degli Italiani di Romania – RO.AS.IT., il progetto culturale “Confluenze” ha ottenuto una maggiore visibilità quest'anno, ed è stato realizzato con il finanziamento del Ministero della Cultura e dell'Identità Nazionale, sotto il Patrocinio dell'Ambasciata della Repubblica Italiana di Bucarest. Ringraziamo i partner: il Comune del Municipio di Iași, il Consiglio Provinciale di Iași, ADI Euronest, il Museo dell'Unione, il Comune di Ciurea, il Comune di Victoria. Ringraziamenti speciali vanno anche alla sig.ra manager generale del Complesso Palas, Stela Fodor, che ha garantito un palcoscenico con tutte le installazioni audio necessarie alla buona riuscita dello spettacolo, e alla sig.ra Silvia Pennazio e a suo figlio, Andrei Pennazio, che hanno offerto aiuto volontario e sono stati accanto agli invitati italiani durante il festival.

Partner media: TVR 1, TVR Iași, Ziarul Iași, Radio Romania Internazionale, Radio Romania Timișoara, Iași Fun, Siamo di nuovo insieme, Piazza Romana, Square Media.

Livia Teodorescu-Ciocănea, sau despre bucuria de a împărtăși

Născută la Galați, cu origini în familia italiană Reviani, artista are un talent înnăscut pentru muzică, cultivat de tatăl său, un avid pasionat al acestei arte și autodidact, care, la 4 ani, i-a dăruit primul pian. Deja în clasele primare susținea primul concert de pian la Teatrul Dramatic din Galați, iar evoluția sa ulterioară a venit natural în această direcție, urmând studii muzicale în țară și în străinătate, între care un doctorat, la care îndrumător i-a fost Anatol Vieru, în cotutelă cu o universitate din Marea Britanie și un grant în Australia în componistică și muzicologie. Fructuoasa colaborare cu Australia a continuat de-a lungul anilor, drept pentru care, în 2017, a primit titlul și poziția onorifică de Adjunct Associate Professor (Research) la Monash University din Melbourne.

O perioadă pianistă a Operei Române, în prezent este profesor universitar doctor la Catedra de compoziție a Universității Naționale de Muzică din București, unde predă compoziție, stilistică și poetică, forme și analize muzicale.

Bogata sa carieră încorporează deopotrivă activitatea didactică în domeniul artei muzicale, activitatea interpretativă și pe cea componistică. A început să compună încă de mică, fiind pasionată de operetă și neconcepând posibilitatea de a cânta la pian fără a compune. Cu peste 70 de lucrări, surprinde prin paleta largă a abordării, compunând diferite genuri muzicale – de cameră, vocală, simfonică și concertantă – între care amintim *Archimedes Symphony* și *Ritual pentru fermecarea Aerului* sau *Deesses de l'Air*. A compus muzica pentru spectacolul de balet *Le Rouge et le Noir* după Stendhal, a cărui premieră a avut loc în 2000 la Opera Națională București, fiind un succes și intrând în repertoriul instituției, și pentru *Doamna cu cățelul* după Cehov, comandă a Uniunii Compozitorilor și Muzicologilor din România în 2015.

Compozițiile sale au fost interpretate în țară de diverse orchestre: Filarmonica George Enescu, Orchestra Națională Radio, Orchestra de Cameră Radio, Orchestra Operei Naționale București și au fost ascultate pe aproape toate continentele din lume: în Italia, Franța, Spania, Anglia, Germania, Ucraina, Danemarca, Australia, Indonezia, Japonia, Hong-Kong și Statele Unite ale Americii.

Luna noiembrie a debutat la Asociația Italianilor din România – RO.AS.IT. cu un încântător salon cultural, dedicat compozitoarei și pianistei Livia Teodorescu-Ciocănea. Publicul a putut asista la o întâlnire-portret cu artista, a fost pus în temă asupra carierei sale și s-a delectat cu fragmente din activitatea componistică și concertistică a acesteia, selectate de însăși artista, precum și cu interacțiunea directă cu aceasta, care a primit cu bucurie întrebările entuziaste ale publicului.

Per l'Associazione degli Italiani di Romania – RO.AS.IT. il mese di novembre si è aperto con un incantevole salone culturale, dedicato alla compositrice e pianista Livia Teodorescu-Ciocănea. Il pubblico ha potuto assistere a un incontro-ritratto con l'artista, è stato introdotto alla sua carriera e si è dilettato con frammenti della sua attività compositiva e concertistica, selezionati dalla stessa artista, e anche interagendo direttamente con quest'ultima, che ha accolto con gioia le entusiastiche domande del pubblico.

Nata a Galați, con origini legate alla famiglia italiana Reviani, l'artista ha un innato talento per la musica, coltivato da suo padre, grande appassionato di musica e autodidatta, che a 4 anni le ha regalato il primo pianoforte. Sostiene il primo concerto già alle scuole elementari, presso il Teatro Drammatico di Galați, e i suoi passi successivi si sono mossi naturalmente in questa direzione, grazie agli studi musicali intrapresi in patria e all'estero, tra cui anche un dottorato, sotto la guida di Anatol Vieru, in cotutela con un'università della Gran Bretagna e una sovvenzione in Australia in composizione e musicologia. La fruttuosa collaborazione con l'Australia è continuata negli anni, tanto che, nel 2017, ha ricevuto il titolo e la posizione onoraria di Docente Associato Aggiunto (Research) presso la Monash University di Melbourne.

de
Olivia Simion

traducere
Clara Mitola

foto
RO.AS.IT.

Muzica Liviei Teodorescu-Ciocănea poate fi ascultată pe CD-uri publicate în țară (într-un dublu CD cu muzica baletului *Le Rouge et le Noir* publicat de Electrecord în 2006) și în Australia (*Bridges 1 & 2 – Moves Record*). În acest an, prestigioasa casă de producție Toccata Classics de la Londra i-a lansat un album-portret cu muzica de pian compusă de artistă între anii 1985-2013. CD-ul cuprinde muzică pentru două piane, pentru pian la patru mâini și pentru pian solo. Una dintre lucrări este un portret muzical dedicat marelui actor Charlie Chaplin.

Nici cariera sa interpretativă, ca pianist, nu este mai puțin valoroasă, artista susținând numeroase concerte și recitaluri-solo cu muzică de Chopin, Debussy, Schubert, Beethoven, Liszt.

Pianista all'Opera Romena per un periodo, attualmente è docente universitario e dottore presso la Cattedra di composizione dell'Università Nazionale di Musica di Bucarest, dove insegna composizione, stile e poetica, forme e analisi musicali.

La sua ricca carriera comprende allo stesso tempo l'attività didattica nell'ambito dell'arte musicale, l'attività interpretativa e quella compositiva. Ha iniziato a comporre fin da piccola, essendo appassionata di operetta e perché non concepiva la possibilità di suonare il piano senza comporre. Con circa 70 lavori, sorprende per la vasta gamma di approcci che offre, componendo diversi generi musicali – da camera, vocale, sinfonica e concertante – tra cui ricordiamo *Archimedes Symphony* e *Il rituale per ammaliare l'Aria* o *Deesses de l'Air*. Ha composto musica per il balletto *Le Rouge et le Noir* di Stendhal, presentato in anteprima nel 2000 all'Opera Nazionale di Bucarest ed entrato nel repertorio dell'istituzione grazie al grande successo, e per *La signora col cagnolino* di Čechov, su richiesta dell'Unione dei Compositori e Musicologi della Romania nel 2015.

Le sue composizioni sono state interpretate in patria da diverse orchestre: la Filarmonica George Enescu, l'Orchestra Nazionale Radio, l'Orchestra da Camera Radio, l'Orchestra dell'Opera Nazionale di Bucarest, e sono state ascoltate quasi in tutti i continenti del mondo: in Italia, Francia, Spagna, Inghilterra, Germania, Ucraina, Danimarca, Australia, Indonesia, Giappone, Hong-Kong e Stati Uniti d'America.

La musica di Livia Teodorescu-Ciocănea può essere ascoltata sui CD pubblicati in patria (tra cui il doppio CD con la musica del balletto *Le Rouge et le Noir*, pubblicato da Electrecod nel 2006) e in Australia (*Bridges 1 & 2 – Moves Record*). Quest'anno, la prestigiosa casa di produzione Toccata Classics di Londra ha presentato un album-ritratto con la musica per piano composta dall'artista tra gli anni 1985-2013. Il CD contiene musica per due pianoforti, per piano a quattro mani e piano solo. Uno dei lavori è un ritratto musicale dedicato al grande attore Charlie Chaplin.

Ritratto di

Livia Teodorescu-Ciocănea, o sulla gioia di condividere

A acompaniat în recitaluri cântăreți precum Pompeiu Hărășteanu, Mihaela Agachi, Lucian Corchiș, Lucia Cicoară Drăgan, Alexandra Coman și alții.

În cadrul seratei dedicate Liviei Teodorescu-Ciocănea de la Casa d'Italia, s-au vizionat fragmente din baletul *Le Rouge et e Noir*, din concertul *Turagalila*, în care ea a fost solista, și s-au audiat fragmente din compoziția proprie *Calypso* și din recitalul cu muzică de Chopin pe care l-a susținut la Ateneul Român în 2019, anul omagial Chopin. De asemenea, artista a interacționat direct cu publicul, care s-a arătat foarte interesat de întreg procesul de compoziție, despre care artista a vorbit cu dedicare, dezvăluind aspecte din procesul de creație. Între acestea, artista a vorbit despre timpul necesar unei compoziții, care variază de la luni la ani, în funcție de complexitatea operei, despre perioada lungă de „gestație” a compozițiilor, revenirea asupra unora, despre aspecte practice legate de compoziție, dar și cele intime ce privesc starea de spirit care influențează o creație.

Livia Teodorescu-Ciocănea iubește în egală măsură și interpretarea și compoziția, neputând alege între cele două componenete ale activității sale. Artista spune că, atunci când compune, o face pentru sufletul ei, care, pentru ea, este sinonim cu publicul, pentru că marea sa bucurie este de a împărtăși cu publicul tot ce se află în sufletul său.

Nemmeno la sua carriera interpretativa, come pianista, è meno valorosa, poiché l'artista ha sostenuto numerosi concerti e recital solo, interpretando brani di Chopin, Debussy, Schubert, Beethoven, Liszt. Ha accompagnato in recital cantanti come Pompeiu Hărășteanu, Mihaela Agachi, Lucian Corchiș, Lucia Cicoară Drăgan, Alexandra Coman e altri.

Nell'ambito della serata dedicata a Livia Teodorescu-Ciocănea da Casa d'Italia, sono stati visionati frammenti del balletto *Le Rouge et le Noir*, del concerto *Turagalila*, in cui è stata solista, e sono stati ascoltati frammenti della composizione *Calypso* e del recital con brani di Chopin, sostenuto all'Ateneo Romeno nel 2019, anno dedicato a Chopin. Allo stesso modo, l'artista ha interagito direttamente col pubblico, a sua volta, molto curioso dell'intero processo di composizione, di cui l'artista ha parlato con dedizione, svelando aspetti del processo creativo. Tra le altre, l'artista ha parlato del tempo necessario a una composizione, che può variare da mesi ad anni in base alla complessità dell'opera, del lungo periodo di “gestazione” delle composizioni, del rivederne alcune, di aspetti pratici legati alla composizione ma anche di quelli più intimi, legati allo stato d'animo che influenza una creazione.

Livia Teodorescu-Ciocănea ama allo stesso modo l'interpretazione e la composizione, e non riesce a scegliere tra questi due elementi fondamentali della sua attività. L'artista afferma che, nel momento in cui compone, lo fa per la sua anima che, per lei, è sinonimo di pubblico, poiché la sua più grande gioia è condividere con il pubblico tutto ciò che esiste nella sua anima.

Întâlnire emoțională la Casa d'Italia din București

de
Modesto Gino
Ferrarini

traducere
Clara Mitola

Oaspeți întâmplători la Casa d'Italia din București. Două doamne din Italia, evident italiene, au ajuns aproape întâmplător la frumoasa Casa d'Italia din București pentru a o vizita. Se numeau Stefania Zuliani și Anna Zuliani – surori din Friuli (localitățile Sequals și Solimbergo). Prima, asistent medical. Cealaltă, profesoară.

foto: R. S. I. T.

La un moment dat, în timpul vizitei, rumoare specială în fața uneia dintre vitrinele cu fotografii. Cele două au prins a se îmbrățișa, se minunau, fiindcă nu se așteptau la așa ceva. Una plângea. Ce se întâmplase? Vizitatoarele au găsit, între fotografiile, pe bunicii lor – Osvaldo și Anna, pe părinții lor – Jan și Mariucci Zuliani, dar și pe verișorul Lorenzo, unchiul Giuseppe și mătușa lor, Antoneta, toți din familia Ferrarini.

Nu se așteptau să își găsească rudele plecate din România încă din 1960, când amândouă erau fetițe. Pictorița noastră, colega de etnie Mihaela Profiriu, spunea, când le-a văzut manifestându-se: „Extraordinară reacție! Emoționantă. Îmi pare bine că am văzut așa ceva”.

Aș adăuga: o frumoasă manifestare de suflet, ce încununează o preocupare de ani și ani a președintei noastre Ioana Grosaru. Acea de a căuta și selecta fotografii ale înaintașilor noștri de prin întreaga țară. Și de a organiza și realiza, în Casa d'Italia, o expoziție de fotografii reușită, cu înaintașii veniți încă dinainte de 1900 până azi. Mulțumiri, Ioana! În numele vizitatorilor de care vorbeam și a celor care vor mai veni.

Ospiti inattesi alla Casa d'Italia di Bucarest. Due signore provenienti dall'Italia, evidentemente italiane, hanno raggiunto quasi per caso la bella Casa d'Italia di Bucarest per una visita. Si chiamavano Stefania Zuliani e Anna Zuliani – sorelle friulane (provenienti da Sequals e Solimbergo). La prima, infermiera. La seconda, insegnante.

A un certo punto, durante la visita, un rumore particolare di fronte a una delle vetrine con le fotografie. Le due hanno iniziato ad abbracciarsi, a meravigliarsi, perché non si aspettavano niente del genere. Una piangeva. Cosa stava succedendo? Le visitatrici, tra le foto, hanno trovato i loro nonni – Osvaldo e Anna, i loro genitori – Jan e Mariucci Zuliani, insieme al cugino Lorenzo, allo zio Giuseppe e alla loro zia, Antoneta, tutti della famiglia Ferrarini.

Non si aspettavano di ritrovare i loro parenti partiti da Romania già dal 1960, quando entrambe erano ragazzine. La nostra pittrice, la collega di etnia Mihaela Profiriu, quando le ha viste manifestarsi, ha detto: “Che reazione straordinaria! Emozionante. Mi fa piacere aver visto una cosa del genere”.

Aggiungerei: una bella manifestazione di spirito che corona una pluriennale preoccupazione della nostra presidentessa, Ioana Grosaru. Quella di cercare e selezionare fotografie dei nostri antenati in tutto il paese. E di organizzare e realizzare, a Casa d'Italia, un'esposizione fotografica ben riuscita, con i nostri antenati giunti qui già prima del 1900 fino a oggi. Grazie, Ioana! In nome di tutti i visitatori di cui parlavo e di quelli che verranno.

Un incontro pieno di emozioni alla Casa d'Italia di Bucarest

Gaudeamus 2019:

o ediție specială pentru RO.AS.IT.

În zilele târgului, RO.AS.IT. a organizat și două prezentări la spațiul de evenimente „Mircea Nedelciu”, prima desfășurându-se în 22 noiembrie și axându-se pe mijloacele de comunicare ale Asociației Italianilor din România – RO.AS.IT. Cuvântul de deschidere a aparținut domnului deputat Andi-Gabriel Grosaru, care a subliniat însemnătatea unei comunicări pe căi cât mai diverse cu membrii minorității italiene și nu numai: site, blog, revistă, ziar, broșuri, cărți, Facebook, Twitter, Youtube. Prezentând variatele mijloace de comunicare, au luat cuvântul doamna președinte Ioana Grosaru, Victor Partan, redactor-șef al ziarului *Piazza Romana*, Olivia Simion, specialist în comunicare și redactor-șef al revistei *Siamo di nuovo insieme* și Anca Filoteanu, realizatoarea filmelor produse de RO.AS.IT. de-a lungul ultimilor zece ani. În final, jurnalistul și președintele de onoare al asociației, Modesto Gino Ferrarini, fondatorul primei publicații a minorității italiene după 1989, a povestit despre regruparea italienilor din România după ieșirea din comunism, dar și cum a luat viață revista *Siamo di nuovo insieme*, unul dintre cele mai longevive și mai importante mijloace de comunicare ale RO.AS.IT.

Al doilea eveniment, de mare însemnătate pentru public și RO.AS.IT., a avut loc în 23 noiembrie, când asociația a lansat volumul bilingv *Vă povestesc romanul italienilor: „Logodnicii” de Alessandro Manzoni*, semnat de Antonio Rizzo, reprezentând cel de-al patrulea proiect editorial din ciclul „Îmi amintesc de o zi de școală”, prin care se urmărește promovarea literaturii italiene în țara noastră. La evenimentul de lansare au luat

Asociația Italianilor din România – RO.AS.IT. a fost prezentă și în 2019 la Târgul de Carte „Gaudeamus” Radio România, în cadrul spațiului dedicat minorităților naționale și pus la dispoziție de Direcția pentru Relații Interetnice. Standul RO.AS.IT. s-a bucurat de succes la public, înregistrându-se în acest an un interes major pentru publicațiile asociației.

L'Associazione degli Italiani di Romania – RO.AS.IT. è stata presente anche nel 2019 al Salone del Libro “Gaudeamus” Radio Romania, nell’ambito dello spazio dedicato alle minoranze nazionali e messo a disposizione dalla Direzione per le Relazioni Interetniche. Lo stand RO.AS.IT. ha riscosso il successo del pubblico, e quest’anno ha registrato un maggiore interesse per le pubblicazioni dell’associazione.

Nei giorni di salone, la RO.AS.IT. ha organizzato due presentazioni nello spazio degli eventi “Mircea Nedelciu”, il primo svoltosi il 22 novembre e dedicato ai mezzi di comunicazione dell’Associazione degli Italiani di Romania – RO.AS.IT. Il discorso d’apertura è appartenuto al signor deputato Andi-Gabriel Grosaru, che ha sottolineato l’importanza di una comunicazione su vie quanto più diversificate con i membri della minoranza italiana, e non solo: sito, blog, rivista, giornale, opuscoli, libri, Facebook, Twitter, Youtube. Per presentare i diversi mezzi di comunicazione, hanno preso la parola la signora presidente Ioana Grosaru, Victor Partan, capo redattore del giornale *Piazza Romana*, Olivia Simion, specialista in comunicazione e capo redattrice della rivista *Siamo di nuovo insieme*, e Anca Filoteanu, realizzatrice dei filmati prodotti da RO.AS.IT. negli ultimi dieci anni. Alla fine, il giornalista e presidente onorario

de
Olivia Simion,
Victor Partan

traducere
Clara Mitola

foto
RO.AS.IT.

OCTOMBRIE • DECEMBRIE

cuvântul dna președinte Ioana Grosaru, dna prof. univ. dr. Otilia Borcia, dna prof. Mara Chirișescu și, nu în ultimul rând, autorul volumului, care, cu ajutorul RO.AS.IT., și-a văzut încununată o muncă de peste trei ani. Vorbitorii au subliniat fructuoasa colaborare dintre Antonio Rizzo și RO.AS.IT., valoarea autorului și a volumului, care-l face adecvat pentru a fi studiat în universități, importanța unui volum care să-l facă mai accesibil pe Manzoni cititorilor, precum și nevoia apariției unei cărți care să valorifice romanul *Logodnicii*, care în cuvintele lui Rizzo, se dezvăluie, cu fiecare lectură, nou, fiind un roman ce stă la baza formării limbii italiene moderne. Audiența a putut urmări și fragmente dintr-un film-portret realizat de Anca Filoteanu, caracterizarea lui Antonio Rizzo fiind făcută, indirect, prin prezentarea lucrărilor sale artistice, care exced sfera literaturii.

Vă invităm să citiți în continuare articolul scris de dnul Antonio Rizzo, ce cuprinde gândurile și considerațiile sale despre volumul lansat la Gaudeamus, precum și rațiunile ce l-au determinat să aleagă ca subiect *Logodnicii* lui Manzoni.

dell'associazione, Modesto Gino Ferrarini, il fondatore della prima pubblicazione della minoranza italiana dopo il 1989, ha raccontato il raggruppamento degli italiani di Romania dopo l'uscita da comunismo, ma anche di come abbia preso forma la rivista *Siamo di nuovo insieme*, uno dei più longevi e più importanti mezzi di comunicazione della RO.AS.IT.

Il secondo evento di grande importanza per il pubblico e per la RO.AS.IT. ha avuto luogo il 23 novembre, quando l'associazione ha presentato il volume bilingue *Vi racconto il romanzo degli Italiani: "I Promessi Sposi" di Alessandro Manzoni*, firmato da Antonio Rizzo, che rappresenta il quarto progetto editoriale del ciclo "Mi ricordo di un giorno di scuola", tramite cui si porta avanti la promozione della letteratura italiana nel nostro paese. All'evento di presentazione hanno preso la parola la sig.ra presidente Ioana Grosaru, la sig.ra docente univ. dott.ssa Otilia Borcia, la sig.ra docente Mara Chirișescu e, non ultimo, l'autore del volume che, con l'aiuto della RO.AS.IT., ha visto compiuto un lavoro di oltre tre anni. Gli interlocutori hanno evidenziato la fruttuosa collaborazione tra Antonio Rizzo e la RO.AS.IT., il valore dell'autore e dell'opera, che la rende adatta allo studio universitario, l'importanza di un volume che renda Manzoni più accessibile ai lettori, come anche il bisogno di un libro che valorizzasse il romanzo *I Promessi Sposi*, opera che, nelle parole di Rizzo, si mostra nuovo a ogni lettura, trattandosi di un romanzo che pone le basi per la formazione della moderna lingua italiana. Il pubblico ha potuto seguire anche frammenti di un film-ritratto, realizzato da Anca Filoteanu, in cui la caratterizzazione di Antonio Rizzo avviene in modo indiretto, tramite la presentazione dei suoi lavori artistici, che vanno oltre la sfera letteraria.

V'invitiamo a continuare la lettura con l'articolo scritto da Antonio Rizzo, contenente i suoi pensieri e considerazioni sul volume presentato al Gaudeamus, come anche i motivi che l'hanno spinto a scegliere un argomento come *I Promessi Sposi* di Manzoni.

Gaudeamus 2019: un'edizione speciale per la RO.AS.IT.

Un romanzo che è anche un poema: *I Promessi Sposi* di Alessandro Manzoni

Ma è un fatto: noi nasciamo con la poesia, con le cantilene materne e con le filastrocche di bambini, per poi approdare alla poesia che rintracciamo nei nostri sentimenti quando, un po' più cresciuti, impariamo a riconoscerli. Poi, in genere, buio. Anzi: blu, il bluastro da acquario di un display – che sia di uno smartphone (preferito praticamente da tutti), di un tablet o di un computer. Ecco perché, se dobbiamo cercare una via di fuga, dobbiamo trovarla nella poesia, che non è necessariamente quella scritta; ma questo è un altro discorso e non voglio affrontarlo ora.

Amo la letteratura classica – che è di per se stessa scrigno della poesia – con il suo patrimonio di storia, narrazioni e galleria di personaggi. Ma amo la letteratura soprattutto perché parla di cultura, che è portatrice di civiltà. Con la letteratura – insomma – si trasmette sì la storia, ma anche ricordo, tradizione, valori, educazione, sentimento.

E il passato: quel passato che tendiamo a dimenticare o rimuovere, secondo le individuali scelte, fino a non essere più in grado di interpretare il nostro personale passato di fronte alla liquidità del presente. Pier Paolo Pasolini, celebre scrittore e regista cinematografico (1922-1975)

“La poesia ci salverà”, ha detto qualcuno. Non so se sia vero in questi nostri tempi così fluttuanti e imbarazzati (e spesso imbarazzanti), dove più che la poesia cerchiamo la nostra identità spirituale e corporea sullo schermo dello smartphone.

in un aforisma ebbe a dire: “*Io sono una potenza del passato*”. Ecco: non ci piace il passato, da cui spesso rifuggiamo, perché dovremmo confrontarci con quello che non riusciamo più a essere. Amiamo l'effimero, quello che non ci impegna, il “sentito dire” o, bene che ci vada, quanto riusciamo a costruire su una manciata di twitter, frettolose mail o, peggio ancora, frasi non scritte ma “descritte” in emoticons, che vorrebbero esprimere parole che non siamo più in grado di pronunciare. E ignorando il passato, nei fatti, disperdiamo il nostro presente.

Con queste pulsioni, dunque, dopo aver scritto tre libri sulla poesia, fatalmente sono “andato a sbattere” su **Alessandro Manzoni** (1785-1873) e sul suo grandioso romanzo, scritto nell'arco di venti anni e consegnato in via definitiva alla grandezza della nostra letteratura nel 1842: *I Promessi Sposi*. Il mio libro (presentato al Salone del libro Gaudeamus di Bucarest il 23 novembre, e in prossima presentazione il 22 gennaio 2020 all'Istituto Italiano di Cultura di Bucarest) è però un libro “sui generis”, perché non è il *romanzo tradotto* – già tradotto peraltro in Romania dal prof. Alexandru Balaci nei primi anni 60 del secolo scorso – ma è invece il *romanzo raccontato*. Ho voluto far conoscere quest'opera fondamentale per la lingua italiana parlandone come in un racconto, in bilico fra storia e letteratura.

Nel 1842 *I Promessi Sposi* ebbe in Italia e in Europa uno straordinario successo. Trascorse qualche anno; nel 1861 fu realizzata l'Unità d'Italia, e il

di

Antonio Rizzo

antonio.rizzo08@gmail.com

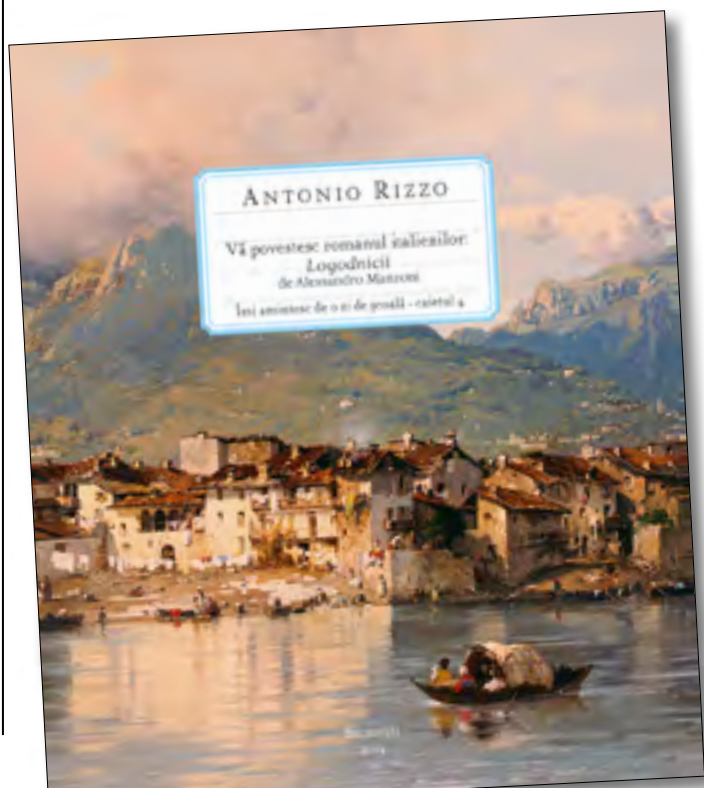

foto: R. RIZZO

romanzo fu ben presto usato come modello di stile nelle scuole della giovane nazione. Generazioni di studenti hanno imparato su questo libro il “buon scrivere e ben comporre”. La lingua del romanzo è stata – ed è ancora – un concreto esempio di scrittura moderna e colloquiale che ha, per molti aspetti, influenzato in profondità la fisionomia linguistica del nostro idioma. Già da tempo dunque gli studiosi hanno consolidato il principio che Alessandro Manzoni debba essere considerato il quarto Padre della lingua italiana, insieme con Dante, Petrarca e Boccaccio.

Il romanzo manzoniano è il primo romanzo storico della letteratura italiana. Non un romanzo a sfondo storico ma – differenza notevole – romanzo propriamente storico, perché Manzoni rende la Storia protagonista essa stessa del romanzo. La vicenda di due giovani ai quali viene impedito, con vari mezzi, di sposarsi si svolge tra il 1628 e il 1630, nella Lombardia dominata dagli spagnoli, e in un secolo – il XVII – che Manzoni stesso definisce lapidariamente “*sudicio e sfarzoso*” (cap. XXII): non intendendo con quel “sudicio” semplicemente sporco, ma sporco anche di malcostume, violenza, ignoranza, soprusi, profitto personale. Ce n’è quanto basta per chiamare in causa la storia di ieri ma anche, purtroppo, la storia di oggi. Ed è questo il fascino del romanzo manzoniano, che parla di tempi tanto lontani da noi ma tanto simili per molti aspetti anche ai nostri. Inoltre Manzoni magicamente, quando scrive di fatti puramente romanzeschi, li fa apparire come storicamente veri, intrecciando così con maestria

foto: wikipedia.org

il “vero” e il “verosimile”, quest’ultimo tanto credibile da apparire vero, ma anche facendo sembrare quasi falso quello che è vero, in un gioco di specchi e rimandi, abbattendo tuttavia la barriera fra i due universi. E sparge nel romanzo fulminanti “incipit” di capitoli (al cap. XII, per fare un esempio); analisi spietate della psicologia dei malvagi, ma tratteggiate con un’ironia che tocca con eleganza tutte le scale intermedie: dal sarcasmo, alla satira, alla comicità, fino a diventare – tale ironia – ferocemente critica, e scolpendo così personaggi indelebili (in chiusura del cap. XXXI, per

Francesco Hayez,
Ritratto di Alessandro
Manzoni, 1841

Milano nel secolo XVII –
incisione di Joan Blaeu,
pubblicata ad Amsterdam
nel 1704

foto: wikipedia.org

foto: wikipedia.org

stare ancora fra gli esempi). E, tanto per citare, la vacua stupidità di certa politica o di certi discorsi di uomini di potere (ancora al cap. XII). Per non parlare di certi brani o capitoli che addirittura paiono dei “trattatelli” (economici, sociologici o linguistici) scritti con grande competenza. A tal proposito – la linguistica, tema su cui Manzoni era particolarmente esperto – si veda al cap. XXVII, dove l’autore affronta il tema della difficoltà di comunicare ben prima di Ferdinand de Saussure, fondatore della linguistica (1857-1913). E sono soltanto alcuni – minimi – esempi, essendone il romanzo cosparso di tanti e tanti altri.

Questa fusione fra storia e narrazione, avendo la fortuna o la volontà di leggere il romanzo in lingua italiana, è affascinante. Gli stessi capitoli strettamente storici, se letti senza la costrizione (e la conseguente noia) dei giovanili anni scolastici, attraggono con la lucidità espositiva e la precisione documentata dello studioso: perché Manzoni, oltre che poeta, drammaturgo, critico, studioso di problemi linguistici e per tutto ciò ben noto nell’Europa del suo tempo, era anche uno scrupoloso storico. Per non parlare della “poesia in prosa” che ritroviamo in tanti brani del romanzo, dalla scrittura memorabile, cristallina, eppur avvincente. Nel contempo, per completare il quadro, il suo romanzo e la lingua che adopera sono completamente privi di retorica, di tutti quegli orpelli e fronzoli espressivi tipici dell’italiano colto del tempo.

Il miracolo che ci lascia Manzoni, il più grande, è tuttavia quello di una lingua per tutti gli italiani; una lingua non perfetta e non definitiva, certo, ma finalmente una lingua adatta ad essere parlata dal colto e dall’incolto, dal nobile

quanto dalla gente del popolo; una lingua unificante per una nazione che diventerà unica anche e soprattutto attraverso la lingua manzoniana. Il romanzo, dopo una fatica di venti anni, scritto da una mano che, ebbe a dire un grandissimo linguista quasi contemporaneo al Manzoni (Graziadio Isaia Ascoli, 1829-1907), “*pareva non avere nervi*”, tanto era instancabile nel perfezionare la sua opera. Per tutto ciò il romanzo entrò per sempre nel canone letterario italiano, ancor prima che nella storia della letteratura italiana. Dove il *canone* è quell’insieme di testi che noi giudichiamo fondamentali per la nostra cultura, il punto di partenza per un percorso che non riguarda solo la sfera intellettuale e culturale, ma anche una dimensione che va definita civile, e che plasma la realtà che ci circonda, modificando valori e significati. Romanzo con una sintassi perfetta, vero modello di composizione fraseologica, che ha fissato la lingua come sentimento, perché solo questo accomuna i parlanti: legame affettivo prima che normativo. Perché la lingua non è uno strumento neutro. Perché la lingua dice molto di noi e di come stiamo al mondo. Essa è un luogo di formazione individuale e collettiva; rivela la nostra visione delle cose, il nostro stile di vita, perché parlare e scrivere in maniera adeguata e corretta significa poter esprimere appieno la propria personalità e instaurare rapporti migliori con gli altri.

Dante definì gli italiani come “*le genti del bel paese là dove ‘l si suona*”. La lingua è essenziale punto di riferimento e il suono di quella parola – il sì che serve a esprimere accordo e consenso – è anche base di una comune identità. L’italiano è stato per secoli una lingua fondata sul prestigio letterario: una lingua soprattutto scritta, perché il parlato era dei dialetti. Ma attraverso la lingua non passa solo la cultura intellettuale, passa l’intera vita di una comunità. Passano i cambiamenti sociali, i rivolgimenti politici, l’immaginario collettivo, le abitudini individuali. Ecco. Tutto ciò e altro ancora mi ha spinto a voler raccontare questo grande libro che è “il romanzo degli italiani”; patrimonio culturale così poco noto all’estero ma così importante per la storia d’Italia; ancora così attuale, a saperlo leggere, e capace di dirci nuove cose ad ogni lettura, portarci nuove suggestioni, e aiutarci a capire il nostro presente.

Disse Pier Paolo Pasolini: “*Puoi leggere, leggere, leggere, che è la cosa più bella che si possa fare in gioventù: e piano piano ti sentirai arricchire dentro, sentirai formarsi dentro di te quell’esperienza speciale che è la cultura*”.

Manzoni in età avanzata

Leonardo da Vinci, văzut de la Aeroportul Fiumicino

de
Mihaela Profiriu
Mateescu

Cetatea eternă, Roma, are două aeroporturi, Ciampino, la 15 km de Roma, și Fiumicino, la 35 de km, aeroport care poartă numele lui Leonardo da Vinci.

La Fiumicino, puțini dintre cei care vizitează Roma știu că în apropiere se află o statuie a genialului renașcentist, care privește de sus milioanele de

artă, care trebuia instalată lângă aeroport. Sculptor de mare talent, despre care se spune că a avut ca modele chiar pe Hitler și pe Tito, s-a aplecat și asupra unor actrițe, cum a fost Sofia Loren.

Statuia lui Leonardo da Vinci a fost dezvelită în 16 august 1960. Fiind necesare renovări, în anul 2006, un

anul 1960, și Giulio Andreotti, în anul acela ocupând funcția de ministru al apărării).

Nu se știe dacă Peikov, care a trecut în neființă în anul 1973, a știut despre pergamente sau dacă el le-a pus acolo.

Statuia se află la aproape 200 de metri de terminalele aeroportului. Se poate ajunge acolo traversând podul care duce la parcuri și garaje și apoi pe jos, de-a lungul străzii Generale Felice Santini.

Milioane de oameni au trecut pe lângă statuie ani de zile, neștiind ce ascunde, iar acum, mulți o urmăresc cu binocurile, sperând poate să observe alte posibile secrete ale statuii, ce așteaptă să fie descoperite.

Să nu uităm, însă, că anul acesta este Anul Leonardo da Vinci, împlinindu-se cinci secole de când acest spirit universalist a părăsit această lume.

foto: pinterest.com

persoane ce vin și pleacă din capitala Italiei.

Monumentul de bronz are o înălțime de 18 metri, cu o bază de marmură. Lucrarea aparține sculptorului bulgar Assen Peikov. Autorul statuii s-a născut în anul 1908 la Sofia și a venit în Italia în timpul celui de-Al Doilea Război Mondial. El a fost câștigătorul concursului pentru această lucrare de

muncitor a descoperit la 9 metri înălțime, o mică trapă, o ascunzătoare, în care s-au găsit două pergamente: unul în limba latină, care relatează istoria locului în care se află aeroportul, iar în cel de-al doilea sunt trecute numele persoanelor oficiale care au participat la dezvelirea statuii (printre aceștia fiind Giovanni Gronchi, președintele Italiei în

Anton de Padova,

„Sfântul minunilor”

Unul dintre cei mai venerați sfinți, Sfântul Anton de Padova a fost preot și monah franciscan și un reprezentant remarcabil al franciscanismului prescolastic, apropiat în spirit și concepții de Sfântul Francisc, la rândul său un model de sfințenie creștinească.

S-a născut la Lisabona (Portugalia), în 15 august 1195, într-o familie nobilă, Bulhoes y Taveira de Azevedo, tatăl numindu-se Martin, iar mama Maria Tereza. De mic a fost atras de biserică și la 15 ani a intrat la Colegiul canonicilor augustinieni din Coimbra, unde a uimit cu inteligența și înțelepciunea sa.

A fost apoi impresionat de un grup de franciscani care au trecut prin zonă, aducând moaștele celor dintâi martiri franciscani (care, din ordinul sultanului Miramolin din Maroc, au fost tăiați și dați la câini). Acesta este momentul când tânărul Fernando trece la franciscani. La despărțirea de frații augustinieni, superiorul său i-a spus: „Mergi în pace, fiule, sunt sigur că vei ajunge Sfânt”. Minunat adevăr a fost în acea premoniție. A intrat în Ordinul lor în anul 1220 și a primit de la Cînul Franciscan numele de Fratele Anton.

În timpul unei călătorii în Africa se îmbolnăvește și, fiind nevoit să se întoarcă, ajunge în Sicilia. În 1221, participă la Adunarea generală a clericilor din Assisi, pe când fratele Francisc trăia încă. S-a numit Adunarea Rogojinilor, unde au participat peste 5.000 de călugări, care au stat în corturi de rogojini pe câmpul Santa Maria degli Angeli. Acolo l-a întâlnit pe Sfântul Francisc. În anul 1222, a primit porunca să predice de Florii, uluind pe toți cu talentul său oratoric și cu imensul bagaj de cunoștințe teologice. Discutând cu el, Sfântul Francisc a fost impresionat de cultura și experiența sa contemplativă și l-a numit predicator. Îi plăcea să-i spună tânărului Anton „episcopul său”. Mi se pare o minune că cei doi titani ai credinței și-au încrucișat destinele, Sfântul Francisc alegându-l pe Sfântul Anton să-i continue misiunea.

Superiorul Graziani din Romagna l-a luat la Mănăstirea Monte Paolo, lângă Bologna. Aici s-a retras în munți, în sihăstrie. Sfântul Francisc l-a ales să predea teologia călugărilor din Bologna și Padova. A predicat în mai multe locuri:

Montpellier, Toulouse și Arles. În Franța era numit „tocător de eretici” ori „ciocan al ereticilor”.

În anul 1227, la Adunarea de la Assisi a fost ales Superior în Emilia (Italia de Nord). Apostolatul său la Padova (oraș iubit de Sfânt), se aseamănă cu cel al Sfântului Pavel la Roma.

Sfântul Anton deținea darul dumnezeiesc al oratoriei, cuvintele sale având o impresionantă putere de convingere. Carismatic, atrăgea mulțimi în mari piețe. Predicile sale erau însoțite de minuni care uimeau și întăreau în credință pe cei care îl ascultau. În Rimini erau mulți eretici care nu doreau să-i asculte predicile. Atunci, Sfântul Anton s-a dus la malul mării, unde le-a predicat peștilor, care s-au adunat lângă mal, ascultându-l, spre uluirea necredincioșilor. Astfel, un mare număr de suflete a trecut la o viață plină de sfințenie. Altă dată, pentru a arăta puterea Sfintei Euharistii, a făcut ca un asin să ingenucheze în fața Sfintei Cuminecături,

de
**Mihaela Profiriu
Mateescu**

Teofilo Patini, *Sfântul Anton de Padova*, 1898

Bazilica Sfântului Anton de la Padova

refuzând fânul de alături. În tinerețe, dorind să-și învingă ispita, s-a rugat Maicii Domnului și a făcut cu mâna semnul crucii pe scara de marmură. Dar marea minune a fost atunci când crucea s-a întipărit în marmură, ca și cum ar fi fost făcută pe ceară moale. Lungă este lista minunilor sale. Celebră este cea legată chiar de tatăl său, care era învinuit de crimă. Sfântul s-a rugat în amvonul din Padova, dar a apărut în Lisabona, unde s-a dus la cimitir și l-a scos viu pe cel de moartea căruia era învinuit tatăl sau. Acesta s-a prezentat în fața judecătorului, dezvinovățindu-i tatăl. De altfel, confrăți și credincioși l-au văzut deseori în mai multe locuri în același timp.

Cappella delle Relique din Bazilica Sfântului Anton de la Padova

Predicile sale erau înțelese de toate națiile și glasul său era auzit la mari depărtări, deși vorbea cu o voce normală. El a spus: „Cel ce este plin de Duhul Sfânt vorbește în diferite limbi, la fel ca Apostolii”. A scris predicile de duminică, predicile pentru zilele de sărbătoare și predici despre Psalmi. Învățăturile sale sunt condensate în aceste predici. Mereu arăta rolul minunat al Maicii Domnului, de mijlocitoare pentru oameni, în ceruri, în fața Fiului.

Obosit și bolnav, a acceptat invitația contelei Tiso de Amposampiero de a-l găzdui. A stat într-o colibă lângă palat, făcută din frunze de nuc. Aici, într-o noapte, fiind și contele prezent, a apărut Isus copil și Sfântul Anton l-a ținut în brațe. De aici, provine reprezentarea sa cu Isus ținut pe o carte.

Dorind să moară la Padova, este dus într-un car cu fân și se stinge în Arcella, la periferia Padovei. Murind, a spus: „Îl văd pe Domnul meu”. Avea 36 de ani. Se spune că după ce a murit, trupul său, chinuit de boală, a devenit luminos. A fost înmormântat în biserița „Mater Domini”, refugiul său spiritual. În ziua înmormântării, sicriul a fost izvor de vindecări pentru cei ce l-au atins.

După 32 de ani, când a fost deshumat, limba sa a fost descoperită neputrezită. Poate fi văzută și acum, într-un relicvar de aur în Bazilica Sant'Antonio din Padova, construită în cinstea sa și finalizată în 1263. Moaștele sale se află azi sub altarul ridicat special pentru a le adăposti, în Cappella dell'Arca din bazilică, în timp ce limba, corzile vocale și mandibula sunt depozitate în Cappella delle Relique din aceeași bazilică. Datorită minunilor care se petrec aici, Papa Paul al VI-lea numea această biserică „clinica spirituală”, iar Ioan Paul al II-lea, în iunie 1997, a declarat-o „sanctuar internațional”.

Grigore al IX-lea a trecut peste etapele procesului de canonizare. El l-a numit pe Sfântul Anton „Chivotul Testamentului” sau „Chivot al legământului”, considerând că acesta din memorie ar fi putut rescrie Biblia, pentru deosebita sa inteligență și vasta cultură teologică, filosofică și științifică. Canonizarea sa a avut loc la un an de la plecarea sa din această lume, la 13 mai 1232, la Spoleto. În timpul canonizării, ca prin minune, clopotele din Lisabona au sunat singure.

La 16 ianuarie 1946, Papa Pius al XII-lea l-a declarat învățător al Bisericii cu titlul de „Doctor Evangelicus”. A devenit patron al săracilor și a fost înființată instituția „Pâinii Sfântului Anton”. Este și patronul găsirii obiectelor pierdute ori furate. Se spune că, fiindu-i furat un manuscris drag lui, Sfântul s-a rugat, iar hoțului, care trecea pe un pod, i-a apărut în față un om care l-a amenințat cu o sabie, spunându-i să înapoieze manuscrisul. De aceea, este bine să te rogi Sfântului să-ți apere bunurile.

În anul 1981, mormântul a fost redeschis și examinat științific. Astfel, s-a putut face o reconstituire a chipului său. Un chip prelung, cu ochi afundați în orbite, cu mâini lungi și delicate. În unele reprezentări apare vorbind cu peștii, precum Sfântul Francisc care predica păsărilor, iar în lucrări ale unor artiști medievali, este urcat într-un nuc, ca simbol al solitudinii Sfântului.

Cultul său este puternic și în Franța, Portugalia, Irlanda și Statele Unite, iar Brazilia l-a ales ca ocrotitor. Nu aparține numai Bisericii Romano-Catolice, ci lumii întregi. În anul 1946, Sfântul Anton a fost proclamat de către Biserică „învățător al Bisericii Universale”. În ziua de 13 iunie, când este cinstit Sfântul Anton de Padova, este celebrată și Sărbătoarea Crinilor, această floare fiind nelipsită din imaginile cu Sfântul Anton.

Crăciunul, din vechime până la noi

Câteva date mai importante despre această sfântă sărbătoare, atât de așteptată de noi toți, sunt necesare pentru a ne face o părere de ansamblu despre evoluția în timp a unor obiceiuri pe care le mai păstrăm încă și pe care le practicăm în această perioadă, chiar dacă de multe ori nu le cunoaștem proveniența. Disputele, indiferent de natura și amploarea lor, sunt generate de contradicții pe diverse probleme, importante sau mai puțin importante. Cum era de așteptat, disputele nu au ocolit nici CRĂCIUNUL, cea mai frumoasă și iubită sărbătoare a creștinătății și o spunem cu convingere, pornind chiar de la nașterea sa, răspândirea și transformarea sărbătorii într-un mit și până în zilele noastre, când a fost adoptată de aproape întreg mapamondul, bineînțeles după specificul, interesele și chiar plăcerile unora.

Dar să începem povestea aducând în atenție un recent intrus. Să observăm cum, subtil, venind dintr-o țară, acum nu foarte îndepărtată de noi (cu avionul se ajunge repede), de undeva din nordul Europei, s-a infiltrat în tradițiile noastre un Moș căruia i se spune Crăciun. Pornind din Laponia, poposește în casele oamenilor, frumos împodobite, unde de cele mai multe ori ajunge coborând pe hornul sobei, pentru a lăsa lângă bradul strălucitor cadourile comandate de copiii care-i trimit prin poștă și, mai recent, pe internet scrisori. Și așa, cu sacul plin, a acaparat sfânta sărbătoare religioasă, în care vechii creștini așteptau cu pioșenie și oarecare austeritate venirea pe lume a pruncului Isus. Și încet, an după an, pe nesimțite, a devenit atât de popular încât e nelipsit de la înălțătoarea sărbătoare, care, cu trecerea timpului, a devenit atât de feerică și de comercială.

Dar care a fost începutul? În secolele al III-lea și al IV-lea d.Chr., Biserica de la Roma s-a aflat în dispute importante cu tradițiile păgâne romane, pe care le-a creștinat în final. Până atunci, solștițiul de iarnă era sărbătorit împreună cu Saturnaliile și constituia prilejul de bucurie pentru poporul care îl cinstea pe zeul Saturn cu mare fast pe parcursul mai multor zile. Abia în anul 273, ziua de 25 decembrie a devenit zi consacrată Nașterii Domnului, prin decretul dat de către împăratul Aurelian, declarând-o zi a „Nașterii invincibilului soare” (Deis Natalis Solis Invicti), Isus fiind considerat „Dumnezeul adevăratei lumini”, venit în lume

pentru a alunga întunericul și ispășind astfel păcatele lumii. Data conceperii lui Isus fiind stabilită pe 25 martie – Buna Vestire, era firesc ca nașterea să se întâmple la nouă luni după această zi, astfel că 25 decembrie devine Sărbătoarea Sfântă a Nașterii LUI. Printre înțelepții care de-a lungul timpului au susținut această teorie s-au numărat Irineu (130-202), Ipolit al Romei (170-235), Sextus Iulius

de
Ioana Grosaru,
Mihaela Profiriu
Mateescu

foto: wikipedia.org

Africanul (170-240), iar în anul 386, Ioan Gură de Aur. Nașterea este menționată în „Evanghelia lui Ioan” în contextul în care Elisabeta, pe când era însărcinată cu Ioan Botezătorul în a șasea lună, se întâlnește cu Sfânta Maria și îi prevestește că și ea va avea, la rândul său, un copil.

Gerard van Honthorst,
Adorația Păstorilor, 1622

OCTOMBRIE • DECEMBRIE

După cum se știe, Italia este țara de origine a Sărbătorii Crăciunului, iar unele dintre practicile acestor aniversări, care au devenit tradiții cu timpul, au avut începutul tot aici. Să amintim deci câteva. Reconstituirea locului nașterii sau amenajarea primei „iesle” a aparținut Sfântului Francisc de Assisi, care, în anul 1223, a realizat pentru prima dată o scenă care imita simbolic locul în care a venit pe lume pruncul Isus. Tot Sfântului Francisc îi datorăm și primul colind, *Psalmus in Nativitate*, un înălțător imn dedicat Crăciunului. Un obicei minunat care a devenit de

foto: pinterest.com

atunci muzica ce însoțește și dă sacralitate riturilor specifice acestor zile care aduc în sufletele oamenilor pacea și înțelegerea. Și totuși, odată, cineva cu nume cunoscut, Oliver Cromwell, a interzis o perioadă acest obicei al cântării colindelor, fără prea mare succes însă. COLINDUL devenise prea legat de această sărbătoare sfântă și înălțătoare, confundându-se cu spiritul ei, iar oamenii aveau nevoie de el.

La începuturi mai era un moș darnic, care își făcuse apariția prin preajma acestor zile de Naștere a Domnului, darnicul Sfânt Nicolae. El era de fapt un episcop din Mira Lichiei care obișnuia să ajute pe cei săraci și pe care americanii l-au asociat cu Santa Claus, în zilele noastre. Denumirea a fost preluată de la olandezul „Sinterklaas”, care este o prescurtare a numelui Sfântului Nicolae. De aici vine obiceiul ca în seara de ajun a datei de 6 decembrie, copiii să își lase pantofiorii bine lustruiți la fereastră, pentru ca Sf. Nicolae să-i umple cu dulciuri, dacă au fost cuminți, sau să le lase o nuielușă, dacă au fost neascultători. Acest obicei ține de câteva celebre povești despre generosul Sfânt Nicolae. Se spune că o familie sărmană avea trei fete care nu se puteau căsători pentru că nu aveau zestre. Părintele, disperat, s-a gândit să le lase să se desfrâneze. DAR Sfântul Nicolae pentru a le apăra, a pus în pantofii fiecărei fete bani de aur.

O altă frumoasă poveste este legată de Maica Domnului. Simțind că se apropie nașterea, a cerut adăpost bogatului Moș Ajun, care, zgârcit, o trimite la fratele său, Moș Crăciun, unde în ieslea de lângă casă avea să vină în lume Pruncul Sfânt Isus și unde în semn de recunoaștere avea să fie vizitat de cei trei Magi.

Și este momentul să spunem cum a apărut și s-a transformat imaginea simpaticului și darnicului „Moș Crăciun” în cea pe care o cunoaștem noi azi pentru că, după cum se înțelege, Moșul inițial nu a fost foarte darnic. În anul 1822, Clement Clarke Moore a scris o poezie intitulată „Noaptea de Ajun” care a creat o imagine apropiată de cea pe care noi o știm: un vesel spiriduş într-o sanie trasă de reni cu un sac plin de daruri. El este, de fapt, cel care l-a înlocuit pe Moș Nicolae cu imaginea lui Moș Crăciun. Însă bine cunoscuta figură de astăzi a apărut abia în anul 1920, fiind creată, mai bine zis prelucrată, și promovată prin reclame pentru băutura care avea să devină la fel de celebră „Coca Cola”!

Și chiar dacă în prezent apariția Moșului tinde să țină pasul cu vremea și să se adapteze trendului, în ultimii ani fiind văzuți Moși Crăciuni îmbrăcați în alb, albastru, auriu care sosesc în automobil, avion etc., imaginea clasică a Moșului cu barbă albă, îmbrăcat în costum roșu, garnisit cu blăniță albă, care vine în sania trasă de reni, printre fulgi de nea și nămeți înalți de zăpadă, așa cum marile reclame l-au consacrat, rămâne cea mai acceptată și iubită de cei mici, dar, în egală măsură, și de cei mari.

Secolul al XIX-lea, deci, avea să impună Crăciunul ca sărbătoare legală în multe alte țări și să facă din aceasta cea mai așteptată perioadă a anului.

Indiferent cum au evoluat sărbătorile și tradițiile sau câte transformări au suferit personajele care le păstoresc, cel mai important lucru este că, pe lângă bucuria adusă de venirea Moșului încărcat de daruri, făcând abstracție de expansiunea spiritului mercantil și a goanei după cumpărături care ne prinde în vârtejul ei pe toți, gândurile și mulțumirile noastre trebuie îndreptate spre Cel care cu adevărat este patronul lor! Fiul Domnului – Isus! Este ziua LUI! Și pentru că știm de ce este mare sărbătoare, să ne pregătim să-l primim cu bucurie, liniște și pace! Să fim mai buni pentru a petrece un CRĂCIUN fericit împreună cu toți cei dragi!

foto: pinterest.com

Crăciun cu friulanii din Craiova

Luminile, umbrele, oamenii, până și gerul erau împlânzite de sărbătoarea Nașterii Mântuitorului. Biserica parohiei romano-catolice din Craiova. O zi de iarnă de un fel special, în care păream, mișcându-ne, că atingem armonia împăcată a lumii. Clopotele adună credincioșii. Totul se vede mult mai clar ca de obicei, speranța și încrederea tinerilor, maturitatea împăcată a adulților, oboseala mascată, bătrânețea asumată.

Au trecut 30 de ani. După 1989 strănepoții friulanilor agricultori ce au emigrat în secolul al XIX-lea pe moșiile de lângă Craiova au părăsit România, repetând, peste generații, halucinantă călătorie a emigrației. Majoritatea celor din comunitatea italiană de la Izvoru Rece sunt acum aici. Îi cunosc pe tineri, le-am văzut chipurile indecis frământate înainte de plecare și deruta mândră când vin de sărbători. Vor să își exprime triumful, dar nu sunt siguri că au ce exprima. Zăresc printre chipurile cunoscute pe cel al unei fete devenite femeie și mamă. Este din comunitatea italiană și au emigrat acasă, în Italia. Zâmbește cald, căutându-și prietenii și probabil copilăria. Caut printre credincioși chipul tatălui său, rămas „acasă”, în România. O sfășiere vecină cu plânsul mă cuprinde când îl văd îngenunchiat în fața iminenței vieții și neprevăzutului istoriei. Între speranța tinerei și deznădejdea tatălui poți găsi inutilitatea luptei.

Câte destine de acest fel nu au văzut zidurile acestei biserici parohiale din Craiova, întemeiată la 1827? Majoritatea orașelor în care s-au înființat parohii romano-catolice au atestare documentară veche, fiind așezate la încrucișarea unor vechi drumuri comerciale prin care se făcea negoț cu Viena, Trieste, Ragusa, Veneția. Aici își găseau sensul și ocupația emigranții veniți din diferite locuri.

Pictura bisericii în care ne aflăm este executată de către un polonez, emigrat în România. După ce a făcut studiile la Viena, Francisc Tribalsky a lucrat în Craiova ca pictor decorator muralist, timp de peste patru decenii. În zilele grele de după 1939, în Oltenia a fost salvată continuitatea statală a Poloniei prin acordarea de azil politic. La Palatul „Jean Mihail” din Craiova a fost găzduit fostul președinte al Poloniei.

Din motive religioase, economice sau politice, oamenii sunt nevoiți să își părăsească locurile

Le luci, le ombre, le persone e perfino il gelo erano rabboniti dalla celebrazione della Nascita del Redentore. Chiesa della parrocchia romano-cattolica di Craiova. Un giorno d'inverno speciale in cui, muovendoci, ci sembra di toccare la pacifica armonia del mondo. Le campane richiamano i credenti. Tutto si vede più chiaramente del solito, la speranza e la fiducia dei giovani, la quieta maturità degli adulti, la stanchezza nascosta, la vecchiaia accettata.

Sono passati 30 anni. Dopo il 1989 i nipoti friulani degli agricoltori emigrati nel XIX secolo nei territori vicino a Craiova hanno abbandonato la Romania, continuando a ripetere, dopo generazioni, l'allucinante viaggio della migrazione. La maggior parte degli appartenenti alla comunità italiana di Izvoru Rece è qui adesso. Conosco i giovani, ho visto i loro volti indecisi e inquieti prima della partenza e l'orgogliosa confusione che appare quando tornano per le feste. Vogliono esprimere il loro trionfo ma non sono sicuri di avere qualcosa da esprimere. Tra i volti conosciuti, scorgo quello di una ragazza, diventata donna e madre. Appartiene alla comunità italiana e sono emigrati a casa, in Italia. Sorride dolcemente mentre cerca i suoi amici e forse l'infanzia. Cerco tra i fedeli il volto di suo padre, rimasto “a casa” in Romania. Un dolore simile al pianto mi riempie, quando lo vedo inginocchiato di fronte all'imminenza della vita e all'imprevedibile della storia. Tra la speranza della ragazza e la rassegnazione del padre puoi trovare l'inutilità della lotta.

Quanti destini così avranno visto le mura della chiesa parrocchiale di Craiova, costruita nel 1827? La maggior parte delle città in cui sono state istituite parrocchie romano-cattoliche è attestata in documenti antichi, perché queste sorgevano sul crocevia di antiche vie commerciali attraverso cui si facevano affari con Vienna, Trieste, Ragusa, Venezia. Qui trovavano un proprio senso e un lavoro gli immigrati provenienti da diversi luoghi. La decorazione pittorica della chiesa in cui ci troviamo è stata eseguita da un polacco, emigrato in Romania. Dopo aver studiato a Vienna, Francisc Tribalsky ha lavorato a Craiova come pittore decoratore di murales, per oltre dieci anni. Nei giorni difficili seguiti al

de
Rodica Mixich

traducere
Clara Mitola

de origine, țara de baștină, patria mamă. Aspectul acestui fenomen al emigrației, indiferent de cauze, are asemănări izbitoare, chiar șocante la prima vedere.

Între 4-5 octombrie 2019, la Iași, în cadrul Festivalului Interetnic Internațional „Confluențe”, Asociația Italianilor din România – RO.AS.IT. a venit cu ideea organizării unei mese rotunde și a unor workshopuri cu titlul „Istoria care ne desparte, istoriile care ne unesc”. Un titlu nu numai inspirat, ci și care spune totul despre trăsăturile comune ale fenomenului și impactul social al emigrației. A fost prezentat și un proiect numit ReConnect Diaspora. În sală erau grupuri de italieni veniți din Italia, care nu cunoșteau încercarea grea a emigrației străbunicilor spre România, precum și grupuri de români, care urmaseră drumul emigrației la muncă, în Italia. Păreau că toți și-au unit inimile într-o minunată comuniune, determinată de conștientizarea istoriilor ce se repetau. Din orice direcție priveai, concluzia era aceeași: suntem diverși, dar atât de asemănători.

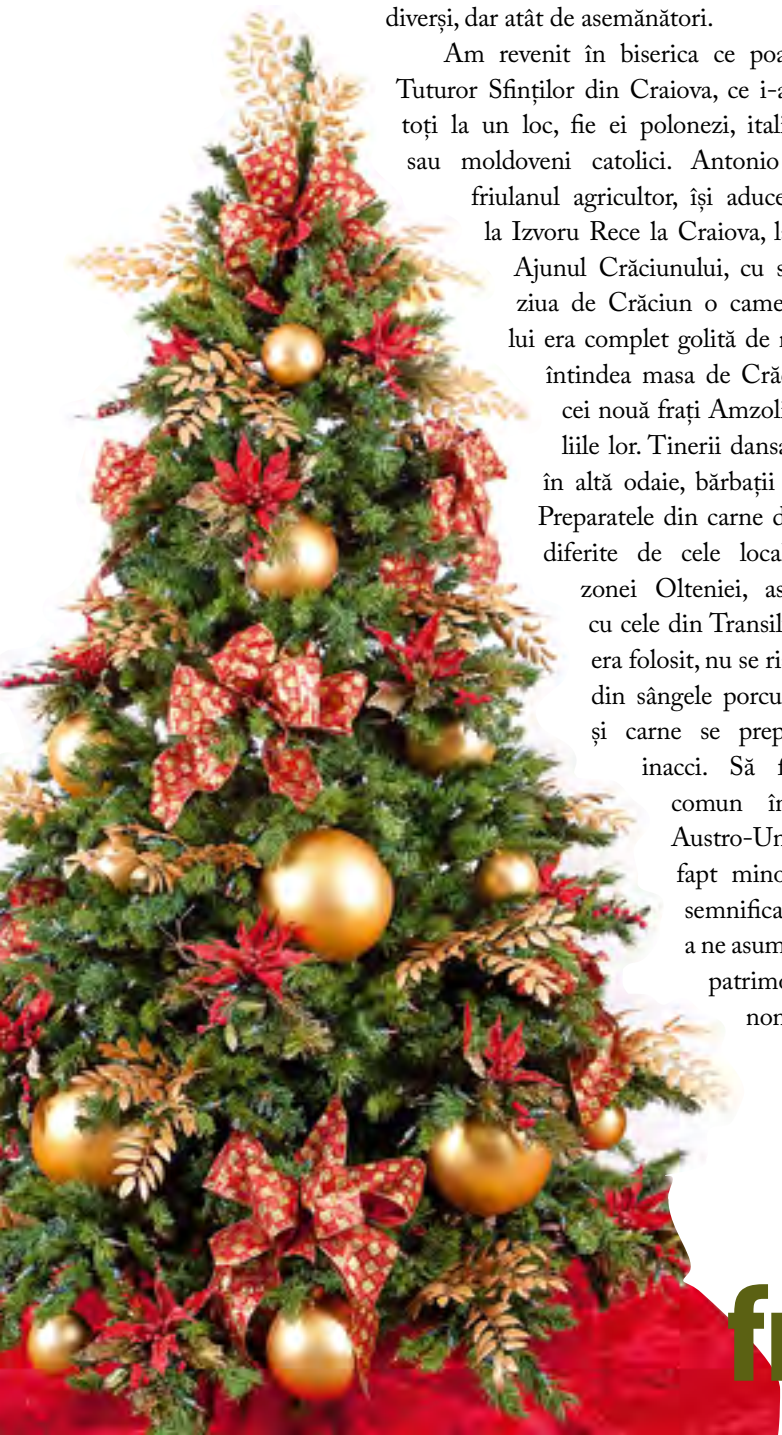
Am revenit în biserica ce poartă hramul Tuturor Sfinților din Craiova, ce i-a adunat pe toți la un loc, fie ei polonezi, italieni, unguri sau moldoveni catolici. Antonio Amzolini, friulanul agricultor, își aducea fetele de la Izvoru Rece la Craiova, la slujba din Ajunul Crăciunului, cu sania, iar în ziua de Crăciun o cameră din casa lui era complet golită de mobilă și se întindea masa de Crăciun pentru cei nouă frați Amzolini cu familiile lor. Tinerii dansau și râdeau în altă odaie, bărbaiții jucau cărți. Preparatele din carne de porc erau diferite de cele locale specifice zonei Olteniei, asemănătoare cu cele din Transilvania. Totul era folosit, nu se risipea nimic: din sângele porcului, grăsime și carne se prepara sanguinacci. Să fie trecutul comun în Imperiul Austro-Ungar? Un fapt minor, ce poate semnifica bucuria de a ne asuma până și un patrimoniu gastro-nomic comun.

1939, în Oltenia la comunită statală della Polonia è stata salvata grazie alla concessione dell'asilo politico. L'ex presidente della Polonia è stato ospitato nel Palazzo “Jean Mihail” di Craiova.

Per motivi religiosi, economici o politici, la gente ha bisogno di abbandonare i luoghi d'origine, la terra degli antenati, la madre patria. L'aspetto di questo fenomeno dell'immigrazione, a prescindere dalle cause, ha somiglianze incredibili, se non scioccanti a prima vista. Tra il 4 e il 5 ottobre 2019, a Iași, durante il Festival Internazionale Interetnico “Confluenze”, l'Associazione degli Italiani di Romania –RO.AS.IT. ha avuto l'idea di organizzare una tavola rotonda e alcuni workshop dal titolo “La storia che ci divide, le storie che ci uniscono”. Un titolo non solo ispirato, ma anche eloquente rispetto al comune percorso del fenomeno e all'impatto sociale dell'immigrazione. È stato anche presentato un progetto chiamato ReConnect Diaspora. Nella sala c'erano i gruppi d'italiani provenienti dall'Italia, che non conoscevano l'arduo tentativo d'immigrazione dei loro bisnonni verso la Romania, e anche gruppi di romeni che hanno seguito la strada della migrazione per lavoro, in Italia. Sembrava che tutti avessero unito i loro cuori in una meravigliosa comunione, generata dall'aver preso coscienza delle storie che si ripetevano. Da qualsiasi parte la si guardi, la conclusione era la stessa: siamo diversi ma davvero molto simili.

Sono tornata nella chiesa dedicata a Tutti i Santi di Craiova, che ha richiamato tutti in un unico posto, che fossero polacchi, italiani, ungheresi o moldavi cattolici. Antonio Amzolini, l'agricoltore friulano, accompagnava le figlie da Izvoru Rece a Craiova, alla messa della Vigilia di Natale, con la slitta, e nel giorno di Natale una camera della sua casa era completamente svuotata dai mobili e occupata dalla tavolata di Natale per i nove fratelli di Amzolini e le loro famiglie. I giovani ballavano e ridevano in un'altra camera, gli uomini giocavano a carte. I piatti di carne di maiale erano diversi da quelli tipici dell'Oltenia, più simili a quelli preparati in Transilvania. Si usava tutto, senza buttar via niente: con sangue di maiale, grasso e carne si preparavano i sanguinacci. Che si tratti del passato comune nell'Impero Austro-Ungarico? Un dato minore, che può significare la gioia di riconoscere perfino un comune patrimonio gastronomico.

Natale con i friulani di Craiova

În așteptarea lui Moș Crăciun, vă propunem în rândurile ce urmează lectura unei povestioare, a tinerei Alexandra Socea, participantă la tabăra „Europolis Olimpic” organizată de Asociația Italianilor din România - RO.AS.IT. în august 2019. O poveste care să ne evoce tuturor importanța amintirilor și să ne determine să trăim, și cu ocazia acestui Crăciun, momente frumoase alături de cei dragi sufletelor noastre, de care să ne amintim cu bucurie în viitor.

O lectură pentru seara de Crăciun

Una lectura per la sera di Natale

In attesa di Babbo Natale, nelle righe a seguire, vi proponiamo la lettura di una storiella, della giovane Alexandra Socea, partecipante al campo “Europolis Olimpic” organizzato dall’Associazione degli Italiani di Romania - RO.AS.IT. nell’agosto 2019. Una storia che rievochi a tutti l’importanza dei ricordi e che ci inviti a vivere, anche in occasione di questo Natale, bei momenti accanto a chi ci sta a cuore e che ricorderemo con gioia, in futuro.

La caccia al tesoro

de
Alexandra Socea

Si può dire che da quando eri bambino, hai avuto la curiosità di scoprire più cose possibili e di immaginarti alcuni scenari, che di solito erano fantastici.

Mi chiamo Alessandra e quando avevo 5 o 6 anni, dopo essere arrivata a casa di mia nonna Silvana a Vallerano, in provincia di Viterbo, sono uscita come al solito per giocare con i suoi gatti.

Dopo un po’, a casa di nonna arrivò un altro nipote che si chiamava Alessandro, un ragazzo di un anno più grande di me, con gli occhi marroni e i capelli castani. Mi capivo molto bene con lui, siamo diventati migliori amici.

Non ci pensammo molto su e uscimmo entrambi nel giardino della nonna, dove iniziammo a cercare dei fiori. A un certo punto, Alessandro ha trovato una chiave, che aveva sul lato un simbolo, e dopo aver pensato a ciò che avevamo trovato, la prima cosa che ci è venuta in mente è stata che la chiave provenisse da una cassa del tesoro.

Poi, correndo in giardino siamo arrivati a un grande albero, dove ci siamo fermati anche perché correre ci aveva stancati. Non passò molto tempo ed entrambi ci siamo addormentati. Nel sogno, è apparso accanto a noi un elfo molto amichevole. Era basso con una tuta blu e gli occhi che assomigliano al cielo. Notò che avevo una chiave appesa al collo, per non perderla, e ci disse di aver già visto qualcosa di simile.

foto: visitromania.info

foto: wallpaperup.com

Dopo essersi ricordato dove, ci spiegò che serviva ad aprire una cassa in una grotta, vicino a un campo d'ulivi e alberi di cachi.

Ascoltando le parole dell'elfo, gli chiesi di guidarci in quel luogo, ma lui ci spiegò di non poterlo fare. Qualche tempo prima, altri elfi erano andati lì a raccogliere della frutta, arrampicandosi sugli alberi ma, pur essendo piccoli, il loro peso aveva rotto dei rami mentre scendevano e questo aveva infastidito la gente.

Senza volerlo, stavano distruggendo gli alberi senza nessuna giustificazione, perciò la loro presenza in quel luogo era ancora vietata.

Alla richiesta mia e di Alessandro, l'elfo ci condusse all'ingresso di quella grotta, dove l'abbiamo salutato e ringraziato e poi ci siamo avventurati in quel campo.

Al suo ingresso abbiamo incontrato molte specie di alberi, ma come ci aveva detto l'elfo, in particolare gli ulivi. Ciò che aveva dimenticato di dirci era il punto esatto in cui si trovava la grotta con il suo tesoro. Dopo aver esplorato quasi ogni angolo, ci siamo trovati di fronte alla grotta, che era sotto una piccola collina. La grotta conteneva una cassa che sembrava abbastanza vecchia, forse era lì da molto tempo. Dopo aver pensato ed esitato su cosa avremmo trovato nella cassa, Alessandro ed io abbiamo introdotto la chiave.

E coincideva! Era la chiave giusta, l'abbiamo girata lentamente, e dopo l'apertura siamo rimasti sorpresi. Invece di trovare un tesoro di oggetti preziosi, dentro c'era il tesoro dei ricordi. In quella cassa abbiamo trovato diversi album fotografici, oggetti e alcune lettere che forse, una volta, avranno avuto un significato per le persone che l'avevano custodito.

Dopo aver analizzato tutto quello che c'era all'interno, alla fine della giornata, abbiamo pensato di lasciare qualcosa nella cassa così, dopo essere tornati a casa, avremmo potuto chiudere la cassa, nascondere la chiave e dare a un'altra persona la possibilità di trovare il tesoro dei ricordi.

Sai cosa abbiamo messo in quella cassa?

I braccialetti che noi due avevamo comprato durante un viaggio a Roma, dopo aver visitato la fontana di Trevi, dove abbiamo anche espresso un desiderio.

Dopo esserci svegliati, ed esserci raccontati il nostro sogno a vicenda, abbiamo realizzato fosse lo stesso, e io allora mi sono resa conto che l'amicizia crea connessioni indirette con altre persone.

foto: immagini.dever.au

Avem plăcerea de a prezenta în rândurile ce urmează un articol scris de dna Piera Alba Merlo în urma vizitei sale și a soțului, Felice Parodi, în România în vara acestui an, cu ocazia participării lor la tabăra „Europolis Olimpic”. Nonna Alba ne-a împărtășit cu bucurie impresiile sale de călătorie, cuprinse într-un articol care a apărut într-o publicație italiană, pentru a le oferi și cititorilor noștri. Cum se vede, așadar, România, prin ochii unor italieni? Frumoasă, diversă, de o bogăție culturală de care ar trebui să fim mândri.

România prin ochii unor italieni

La Romania agli occhi di due italiani

A seguire, abbiamo il piacere di presentare un articolo scritto dalla signora Piera Alba Merlo, dopo la visita, sua e di suo marito, Felice Parodi, in Romania nell'estate di quest'anno, in occasione della loro partecipazione al campo “Europolis Olimpic”. Nonna Alba ha condiviso con gioia le sue impressioni di viaggio, contenute in un articolo apparso in un giornale italiano, per offrirle anche ai nostri lettori. Come appare, allora, la Romania agli occhi degli italiani? Bella, diversa, di una ricchezza culturale di cui dovremmo andare fieri.

Vi porto in Romania

Ultimamente mi sa che tanti loanesi hanno sfogliato il libro di Dante e fatto il pieno di ricordi. A me ha risvegliato una certa nostalgia... Quando andavo scalza tra le fasce dell'orto, portavo a pascolare la capra sul ciglio del Rio dei Gazzi, la ricerca delle lucciole sui prati... quando, tornata da scuola, levavo subito le scarpe e infilavo gli zoccoli che mi aveva intagliato mio nonno... Quanti anni sono passati! E quante cose nuove e diverse mi sono successe! Fino all'ultima, il viaggio in Romania con mio marito. Non era previsto ma avevo ricevuto l'invito dalla Presidente di un'associazione che si propone, tra le altre cose, di salvaguardare la lingua italiana in Romania (Associazione degli Italiani di Romania – RO.AS.IT. *n.r.*). Ma di questo ho già scritto sulla Gazzetta di settembre.

Ora desidero esprimere ciò che questo viaggio mi ha regalato. Il delta del Danubio, immenso, una natura incontaminata e un silenzio tra i suoi canali... solo lo sciabordio di un remo e i richiami degli uccelli. Ma le spiagge del Mar Nero ormai sono affollate di turisti a luglio ed agosto. Poi, salendo verso nord, la città di Iași, con un largo viale dove, tra bei palazzi, si incontrano tre chiese: cristiana, ortodossa e cristiana riformata. Interni che stupiscono per i dipinti e le dorature. L'imponente Palazzo della Cultura sbarra il fondo del viale, sembra un castello delle fiabe.

Più su, in Bucovina, la città di Suceava. In questa zona i monasteri dipinti sono almeno una decina. Noi ne abbiamo visitati cinque: Humor, Voroneț, Sucevița, Moldovița e Arbore. La loro conformazione è pressochè uguale ma all'esterno diversi i dipinti. Con una serie di quadri raccontano la storia...il Cristo sempre presente e poi una marea di santi e dannati, di regnanti e invasioni, non un fazzoletto di parete in bianco. All'interno idem. Sono rimasta stupita da due complessi monasteriali, Putna e Bârsana (Patrimonio Unesco) dove, dentro le mura, c'era la chiesa con la casa per i preti, le suore, quella per i pellegrini, il posto ristoro...e una marea di rose ancora fiorite a settembre. In Bucovina abbiamo visitato il Museo delle uova dipinte (Lucia Condrea *n.r.*), unico al mondo. La signora (Condrea *n.r.*), che

de
Piera Alba Merlo

da trent'anni le dipinge, è stata molto gentile fino a regalarmi il libro con tutti i suoi lavori.

Su, all'estremo nord, al confine con l'Ucraina, il Maramureş. Un paesaggio bucolico con case e chiese in legno, dove ti sembra che il ritmo della vita si sia fermato. Stavano rastrellando il fieno, su ampi prati in declivio e grandi covoni disseminati ovunque. Ogni tanto, sulla strada, dovevamo adeguarci all'andatura di un carretto colmo di fieno. Il conducente con una mano teneva le briglie del cavallo e con l'altra...accostava il cellulare all'orecchio. Ogni carretto ha la

foto: RO.AS.IT.

sua targa, come le auto. Nel Maramureş abbiamo conosciuto Vasile, che con quattro compagni sta costruendo una chiesa interamente in legno. Sono due anni che ci lavorano e altrettanti ce ne vorranno per terminarla. E non bisogna perdere il cimitero "allegro" di Săpânţa. Attorno a una bellissima chiesa è sorto un cimitero particolare.

foto: facebook/Piera Alba Merlo

Tutte le croci, in legno e dipinte di azzurro, portano una tabella con disegnato il sepolto/a mentre svolge il suo lavoro e con una presentazione più o meno spiritosa della sua vita trascorsa. Tra queste tombe tutte azzurre e dipinte il nome di "Cimitero allegro" è azzecato.

Siamo poi scesi al centro, terra dei Sassoni. I tedeschi si sono insediati lì alla metà del 1200; le cittadine hanno l'impronta di quelle che trovi in Germania. Sighișoara, con la sua Cittadella, Braşov, con una piazza stupenda, li vicino c'è Bran col suo castello di Dracula. Ma la storia si perde in leggenda, un'invasione di turisti e bancarelle. Abbiamo trascorso la notte in un campeggio nelle vicinanze...Camping Vampire,

sui paletti che delimitavano le piazzole c'era disegnato una V con una goccia di sangue. Tutto detto. Poco più a est, Sibiu, l'antica capitale, poi Alba Iulia, con le vestigia romane. In un ristorante, sulle mura del fossato si mangia un piatto tipico: in una pagnottella scavata una zuppa con fagioli interi e carne trita. Tutta la zona sassone è cosparsa di chiese fortificate. Per difendersi dalle invasioni turche la chiesa si circondava di mura e aveva rifugi per la gente, provviste di cibo e pozzo per l'acqua.

Ogni sosta ci mostrava qualcosa di nuovo. Tutto questo condito (dai villaggi *n.r.*) degli zingari. Ogni tanto un paesino con case basse, allineate sulla via, non un orto lavorato e miseri fiori...il carretto sul ciglio strada e il cavallo che cercava di strappare qualche ciuffo d'erba. Le donne dalle lunghe gonne colorate, gli uomini seduti all'ombra e bambini curiosi. Ma non abbiamo mai avuto problemi.

Timișoara, ad est, è stata l'ultima città che abbiamo visitato prima di sconfinare in Ungheria.

foto: facebook/Piera Alba Merlo

L'immensa piazza centrale, Piazza Vittoria, ci ha lasciato senza fiato. Da un lato il teatro, su quello di fronte una grande chiesa con tre campanili. Tra loro un tappeto di fiori che sembrava un'infiorata e la fontana con i getti d'acqua che, sul far della sera, cambiavano colore. Ci siamo seduti su una delle tante panchine lungo i lati della piazza e abbiamo concluso che il nostro viaggio era terminato. In un mese abbiamo avuto tutte giornate di sole, solo un pomeriggio di pioggia. Negli occhi ancora le belle cose che avevamo visto, nel cuore le persone che avevamo conosciuto e, che mi sa, avremo un contatto in futuro.

Ma la cosa che più mi è rimasta impressa è quel gruppo di giovani ballerini con i quali abbiamo trascorso una settimana a Tulcea al campo "Europolis Olimpic" (organizzato dall'Associazione degli Italiani di Romania - RO.AS.IT. *n.r.*) e la loro maglietta rossa con la scritta sul dorso "Di nuovo insieme". A sera le ragazzine si facevano le trecce, i maschi si lisciavano i capelli e tutti indossavano il costume tradizionale e presentavano le loro danze. Sarebbe bello vederli da noi perchè la presidente, Ioana Grosaru, ci terrebbe molto. Chissà... le vie del Signore sono infinite.

Podul Prieteniei Giurgiu-Ruse - un crâmpiei din **moștenirea** lăsată de etnicii italieni din România

Când și de ce au venit acești bravi înaintași ai etnicilor italieni de astăzi în România este în mare parte cunoscut, dar este mai puțin important pentru articolul ce mi-l propun a scrie. Important este că astăzi, după eforturi susținute și deloc ușoare, cineva a reușit să coaguleze această grupare etnică, puternic asimilată, reamintindu-le că părinții, bunicii ori străbunicii lor, cel puțin pe una dintre filiații, au sorginte italiană. Cineva a reușit să le re-formeze conștiința apartenenței la un grup etnic, iar asta înseamnă ceva. Una dintre modalitățile de coagulare ale acestei entități și de formare a acestei conștiințe este organizarea de astfel de excursii, de fiecare dată reușite, în Italia, țara de unde, cândva, antecesorii celor de azi au luat, după părerea mea, cea mai grea opțiune de viață: părăsirea meleagurilor natale, strămoșești și continuarea vieții în altă parte, pe un drum fără întoarcere.

Acest articol, scris sub forma unui tipar „fără niciun tipar” (nu se vrea a fi nici reportaj, nici jurnal) este pur și simplu rodul puternicelor impresii cu care am rămas după această reușită excursie. Locul de plecare fiind apropiat de locuința mea (Piața Victoriei), am decis să merg pe jos, trăgând după mine cele trei bagaje. Eram, cu totul de neînțeles și inexplicabil, fericit. Așa că a doua zi de Paște, datată în calendar cu cifra de 29, luna aprilie, înarmați cu ouă roșii din abundență și, spre dezamăgirea mea, cu mai puțin cozonac (fapt ce l-am constatat ulterior, pe parcursul excursiei), am pornit spre Italia, cu autocarul, de data aceasta pe un traseu ocolitor, prin Bulgaria, Grecia, urmând a ne imbarca spre Italia din portul grecesc Igoumenitsa. Atmosfera din momentul plecării era una entuziastă, naturală, majoritatea cunoscându-ne de la excursia anterioară sau de la celelalte manifestări organizate prin grija conducerii asociației. Eram între prieteni.

Personal, gândurile ce mă cuprindeau în acel moment se refereau la motivația omului de a voiaja, a fost asta o constantă a omului dintotdeauna, este deci o componentă a eternului omenesc, sau este doar o preocupare a omului modern? La prima întrebare nu găseam un răspuns imediat, dar cred că dorința de a voiaja cât mai mult este o tendință a omului modern, dornic de a descoperi o lume cât mai largă, în exteriorul lui... Dar lumea din interiorul nostru... ce facem cu ea?

Din nou împreună... în cea de-a doua excursie la care particip și eu, alături de minunații și entuziaștii descendenți ai cetățenilor etnici italieni ai căror înaintași, acum mai bine de 100 de ani, au ales să vină și să-și continue viața pe meleagurile noastre. Trebuie să menționez că am acest privilegiu, de a face parte și eu din această firească societate, datorită soției mele, Doina Floriștean, născută Paron, al cărei tată, ANDREA PARON, era italian get-beget.

De ce este sau nu important să călătorim? Era a doua întrebare care mă frământa după ce mi-am luat un confortabil loc în autocar și, bineînțeles, după ce am avut plăcerea de a-mi manifesta bucuria sinceră a revederii cu persoanele pe care le cunoșteam de la celelalte excursii sau întâlniri organizate de asociație. Este important să călătorim pentru că ne lărgeste orizontul, dobândim experiențe noi, învățăminte noi, etc. Există totuși și un revers?

Gândul la aceste întrebări mi-a fost întrerupt, în mod fericit, de priveliștea încântătoare a Câmpiei Române ce se desfășura în fața ochilor mei imediat ce am ieșit din București și ne îndreptam spre Giurgiu. Un verde crud, un verde ce te face să uiți nostalgiile trecutului care-ți bântuie existența și să lauzi pământul și cerul... CREAȚIA toată.

Am trecut apoi apa Neajlovului și ne-am amintit, comentând, o parte dintre noi, lupta de la Călugăreni a lui Mihai Viteazul. M-am întrebat atunci dacă acest loc memorabil al istoriei noastre este suficient de bine pus în valoare, printr-un monument sau chiar un mausoleu.

De fiecare dată când am trecut Dunărea peste Podul Prieteniei am rămas cu o impresie plăcută, raportându-mă la importanța acestei construcții și la perioada când a fost edificată. De data aceasta, la intrarea pe pod, dl Salvatore Vals, unul dintre membrii de seamă ai Asociației

de

Vasile Floriștean

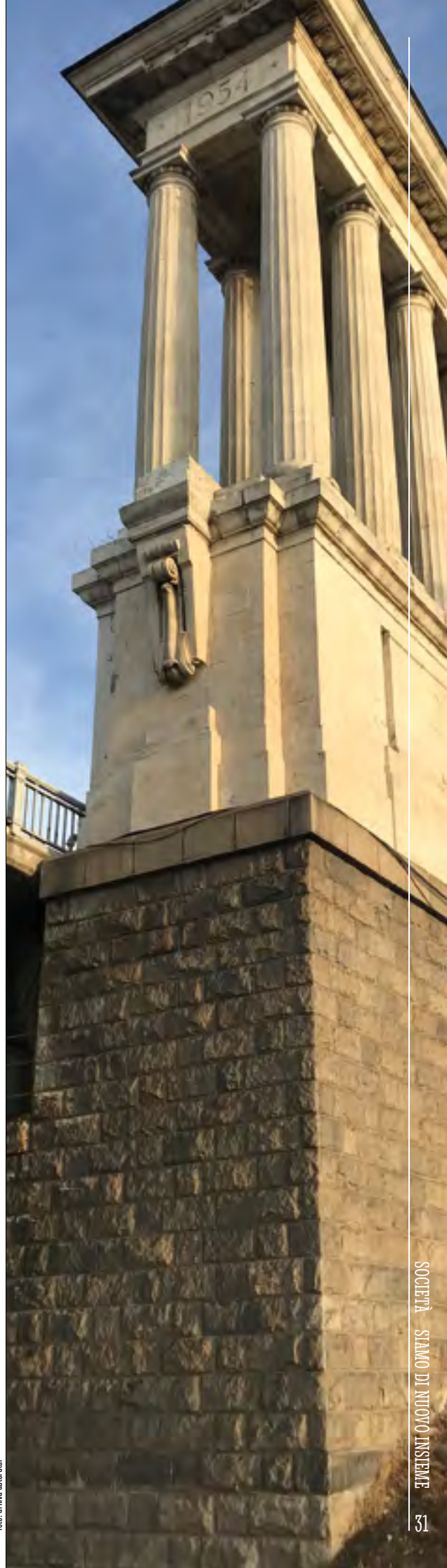
foto: europapress.com

Italianilor din România, ne-a atras atenția asupra unui fapt ce-mi stăruie în minte de ceva timp, acela al inventarierii tuturor realizărilor italienilor în România, cunoscut fiind faptul că aceștia și-au adus contribuția la construcția de poduri, șosele, drumuri și alte edificii în România. În trecut, dl Vals ne-a atras atenția asupra plăcării cu piatră a pilonilor podului de către meșterii-pietrari de la Greci, meseriași ce au fost aduși aici special pentru placarea podului cu plăci de granit cioplit. Aspectul mi s-a părut foarte important, în contextul evidențierii lucrărilor meșterilor italieni pe teritoriul României, așa că m-am deplasat la Giurgiu, după reîntoarcerea în țară pentru a fotografia aceste lucrări și l-am rugat pe dl Vals să detalieze subiectul pentru a-l insera în articolul meu menit a da posterității aceste aspecte, posteritate care, sper eu, va fi mai puțin ignorantă decât noi și contemporanii noștri.

Salvatore Vals a relatat că în perioada 1952-1954 echipa de constructori și cioplitori în piatră, „scalpellini di Greci”, italieni din comuna Greci, jud. Tulcea, în frunte cu maestrul Salvatore Savioli au fost selecționați de către o echipă de ingineri constructori pentru a executa lucrări de zidărie cu piatră cioplită în lucrări de elevație și în chesoane sub nivelul apei la podul de peste Dunăre, de la Giurgiu ce urma a face legătura între Giurgiu și Ruse. Lucrările din piatră cioplită executate de acești meșteri pietrari, încorporate aici, au rămas de referință până astăzi, peste o jumătate de secol. Din echipa condusă de cap maestro Salvatore Savioli făceau parte și alți meșteri pietrari, precum Caneva Savioli, Giuseppe R. Vals, Giacinto Savioli, Virginio R. Vals, Angelico R. Vals, Silvio R. Vals, Guerrino Bondioli, Dionigi Savioli („Barba Nizi”, care trăiește și azi, având vârsta de 86 ani), Giovanni di Grandi și fratele Nicolò, Giovanni Del Puppo, Rino Mazucco, Giovanni Sachetti, Vittorio Faoro, Giuseppe și Giovanni Armanschi. Mulți dintre ei nu mai sunt astăzi, dar opera muncii lor dăinuie și va dăinui, iar numele lor trebuie amintite pentru că, fără a subestima importanța marilor idei, pun mare preț pe cei ce le pun efectiv în practică.

La recitare !

foto: arhiva autorului

Toate reflectoarele pe **Insieme**, trupa de teatru a liceului „Dante Alighieri”

În perioada 21-27 octombrie a fost sărbătorită „Săptămâna limbii italiene în lume”. Ediția din acest an a avut tema „Italiana pe scenă”, drept pentru care, în numărul de față al revistei noastre, credem că se cuvine să punem reflectoarele pe trupa de teatru a Liceului teoretic „Dante Alighieri”, (deocamdată) singura instituție de învățământ din România unde se studiază în limba maternă italiană.

Coincidența face ca „Insieme” – pentru că așa se numește trupa despre care vorbim – să fi fost implicată în aceeași perioadă într-un concurs radiofonic de prestigiu între liceele bucureștene: „Radio Fiction Desk 2019”. Elevii-actori coordonați de doamna profesoară Alina Cocu au participat cu piesa *Petrecerea*, de Cătălin Pintilie, a cărei înregistrare a fost postată pe site-ul Radio România Teatrul Național Radiofonic, alături de înregistrările făcute de trupele de teatru ale celorlalte trei licee concurente: Colegiul Național „Gheorghe Șincai”, Colegiul Național de Informatică „Tudor Vianu”, Liceul de Arte Plastice „Nicolae Tonitza”. Câștigătoarea concursului va fi desemnată, ca în fiecare an, prin votul ascultătorilor.

„Cătălin Pintilie este un autor contemporan, iar *Petrecerea* este o piesă despre societatea de azi. Interesant este că cei zece elevi-actori, printre care și de la clasele de maternă italiană și de la clase bilingve, au jucat tocmai rolurile unor liceeni”, ne-a povestit Alina Cocu, detaliind: „Acești liceeni se întâlnesc, petrec mult timp împreună, vorbesc zi de zi, li se pare că sunt cei mai buni prieteni, dar în realitate nu știu mare lucru unul despre altul. Când o fată din grupul lor dispăre și poliția începe să le pună întrebări, constatăm că nu știa nimeni mare lucru despre ea, ce hobby-uri avea, ce îi plăcea, pe unde obișnuia să se plimbe etc. Cam aceasta este societatea de azi: indiferentă. Transmitem un mesaj dincolo de porțile școlii, fiecare este egoist, nu îi pasă decât de el”.

Proiectul „Radio Fiction Desk” este realizat de Societatea Română de Radiodifuziune prin Redacția Teatrul Național Radiofonic în colaborare cu Inspectoratul Școlar al Municipiului București, având ca partener instituțional Primăria Municipiului București. El stimulează

creativitatea tinerilor actori amatori, originalitatea și curajul acestora de a se exprima într-un mediu profesionist, care, așa cum observa doamna Cocu, responsabilizează. „Am făcut o preselecție riguroasă. La început erau copilăroși, apoi, pe măsură ce am lucrat cu ei, schimbarea a fost radicală. Au devenit serioși, muncitori. Foarte important că au înregistrat în studio la Casa Radio și au văzut cum lucrează profesioniștii. Au avut foarte mult respect față de tot ce s-a întâmplat acolo”, ne-a mai spus cea care se ocupă de trupa „Insieme” de mai bine de 12 ani.

de
Victor Partan

Foto: tmsarr.ro

Așa cum învățământul specific a înregistrat un progres continuu, Liceul „Dante Alighieri” având în prezent clase cu predare în limba italiană maternă la toate nivelurile, de la clasa 0 până la a XII-a, trupa de teatru a avut rezultate remarcabile, în ultimii ani, la concursurile interșcolare. În 2016, a câștigat „Radio Fiction Desk” cu piesa *Avioane de hârtie*, o adaptare după Elise Wilk. Cu un an înainte, „Dante Alighieri” luase locul 1 la concursul de teatru scurt „5 teatre, 5 licee”, cu piesa *Scaunele în delir sau... Dreptul la fericire*.

Pentru elevii interesați de arta teatrală, la liceu a fost organizat un workshop cu o delegație de la „Odeon”, din care au făcut parte Cristian Șotron, directorul teatrului, și Ionuț Kivu. A fost o experiență inedită, folositoare, mai ales că unii dintre ei visează să devină actori. Și, apropo de inedit: cu ocazia „Balului bobocilor” din acest an, trupa de teatru a fost extinsă la 50 de elevi-actori, care au făcut o călătorie imaginară prin țări cu ieșire la mare, una dintre opriri fiind în Italia.

OCTOMBRIE • DECEMBRIE

Uniunea Ziaristilor Profesioniști din România a ajuns la 100 de ani

de
Modesto Gino
Ferrarini

Între cei
care au
lucrat
în acest
domeniu
au fost și
„italieni
de-ai noștri”

Pentru început, o mărturisire: una din marile bucurii pe care le-am trăit a fost în 5 mai 1949. În acea zi, după absolvirea bacalaureatului, am primit în redacția ziarului *România Liberă* (la București), după un concurs, legitimația de „reporter sportiv”, care a marcat plecarea – startul spre profesia vieții mele – ziaristica. Dar nu numai fiindcă sunt ziarist am decis să scriem despre faptul că Uniunea Ziaristilor Profesioniști din România a împlinit 100 de ani. Mai precis, în ziua de 26 septembrie, evenimentul a fost sărbătorit la București în primitoarea Sală Radio a Radiodifuziunii române: „Ziaristul român – promotor al Marii Uniri. Sărbătoare a 100 de ani de jurnalism profesionist în România”.

O frumoasă adunare a profesioniștilor (tineri, experimentați, pensionari) din presă în care s-au reamintit întâmplări importante din viața celor care au activat și activează în această splendidă, maiestooasă profesie. În revista proprie a Uniunii au fost prezentate „informații” diverse: un articol de fond al președintelui UZPR – Doru Dinu Glăvan – cu referire la secolul viitor; *Imnul Jurnalistului*, cu versuri de Miron Manega; păreri ale unor ziaristi (Neagu Udroui,

foto: facebook/Uniunea Ziaristilor Profesioniști din România

Nicolae Dan Frunteletă); ale unor oaspeți de seamă: Acad. Răzvan Teodorescu („Nu se poate scrie istoria României moderne fără istoria presei”), Acad. Eugen Simion („Locul jurnaliștilor este printre creatori”). Remarcabil: s-au publicat fotografiile a peste 100 de profesioniști ai breslei, printre care: Ion H. Rădulescu, Mihail Kogălniceanu, George Coșbuc, Simion Bărnuțiu, Nicolae Iorga, Tudor Arghezi, Constantin Graur, Octavian Goga, Eugen Barbu, Cezar Petrescu, Cristian Țopescu, Adrian Păunescu, Iosif Sava.

În final, ar mai fi de spus că în programul artistic al reuniunii a luat parte, ca invitat special și prieten, Tudor Gheorghe.

Și încă ceva, foarte interesant, legat de etnia noastră italiană. Printre ziaristii care au lucrat, în ani, la ziarele locale, dar și la cele centrale, vrem să-i amintim pe cei mai „galonați”: Dante Viacelli și Virgilio Toso (la *România Liberă*), Francesco Gerardi (*Evenimentul Zilei*), Nicolo Girardi (TVR), Angela Franceschina Ioan (secretar literar la câteva din teatrele importante din București)... dar și pe unul care a lucrat la *România Liberă*, *Informația Bucureștiului*, *Gazeta Sporturilor*, *Sportul Românesc* ș.a. ... de fapt și semnatar al acestui articol, Modesto Gino Ferrarini.

Luigi Cazzavillan a fondat unul dintre cele mai importante ziare românești

Când vorbim despre istoria presei din România nu putem să nu amintim de cel mai de seamă reprezentant al etniei italiene în rândul „celei de-a patra puteri” în stat, Luigi Cazzavillan. El a venit în România în 1877, în calitate de corespondent de război al unor ziare italiene, și nu a mai plecat. A lucrat un timp ca profesor de limba italiană la liceele „Sfântul Sava” și „Matei Basarab” din București și a fondat Școala italiană „Regina Margherita”.

În 1880, a editat ziarele *Frăția româno-italiană* și *Tezaurul familiei*, iar patru ani mai târziu, în 1884, a fondat ziarul *Universul*, care avea să fie una dintre cele mai importante publicații de la sfârșitul secolului al XIX-lea și începutul secolului al XX-lea din România, printre cei care au semnat în ziar numărându-se și Mihai Eminescu. Tot în anul 1884, Luigi Cazzavillan a editat *Ziarul călătoriilor și al întâmplărilor de pe mare și uscat*.

După moartea sa, din 6 ianuarie 1904, ziarul clujean *Răvașul* scria: „Cazzavillan a fost om iubit și de Români și de Italieni; a câștigat multă avere din care și sêracilor a făcut multă parte”.

Il Natale di una volta, in **Abruzzo**, visto con gli occhi di un bambino

È quasi Natale, siamo in Abruzzo, in un angolo di Abruzzo, siamo nella splendida Valle Roveto... Qui il Natale arriva a illuminare una Valle che conserva intatto il suo splendore, il fascino semplice ma ogni volta straordinario della natura rigogliosa, bella, riposante, pittoresca... Siamo nella Valle che fece innamorare i pittori Danesi che qui si fermarono per esaltarne la bellezza nelle loro tele, per cogliere e cristallizzare per sempre quell'aspetto fatato quando la neve la copre con il suo manto candido.

Qui, in questa Valle, un bambino e suo nonno passeggiano mano nella mano... "Nonno caro, raccontami di te, di quando eri piccolo... Fammi conoscere i tuoi sogni di bambino, cosa facevi quando aspettavi il Santo Natale? Cosa desideravi, come giocavi, la tua infanzia era bella come la mia o forse non l'hai mai vissuta perché sei stato da piccolo già grande?" "Nipotino mio curioso, segui il mio racconto, fai volare la tua fantasia, guarda la nostra Valle con i tuoi occhi innocenti e vedrai che questa è il regno della Pace e dell'amore. La neve candida imbiancava il paese che per magia sembrava incantato; nei nove giorni prima della nascita del Redentore, "La Novena di Natale", ci preparavamo ad accogliere Gesù nel nostro cuore: guai a mancare in questi nove giorni la Messa pomeridiana! Il profumo dei dolci e dei piatti serviti sulle tavole erano messaggeri di cene, pranzi tutti insieme intorno ad una grande tavola con la tovaglia più bella. Sai? Da piccolo scrivevo le *letterine che mettevo sotto il piatto di papà*, prima in brutta copia, poi in bella calligrafia; erano così belle quelle lettere, piene di polvere brillantinata... Così iniziavano... "Cari mamma e papà, prometto di essere buono e di non farvi arrabbiare"... E poi finivano sempre con un "vi voglio bene". Quante emozioni nel leggere quelle letterine! Finalmente il pranzo, si passava poi il pomeriggio giocando a tombola. Nell'aria si diffondeva il profumo *delle bucce di mandarino messe sul piano della stufa a legna, un grande ciocco di legno* veniva messo sul fuoco ad indicare la notte Santa: quanto calore in casa, non solo per il fuoco, quanta armonia in famiglia! La recita del *Santo Rosario di tre poste* (per quindici volte, la recita di dieci *Ave Maria*,

dei Misteri Gloriosi, Gaudiosi e Dolorosi...) aumentava l'attesa della cena e della mezzanotte Santa vissuta in chiesa. Il vento freddo portava nell'aria le note antiche delle *Zampogne* e delle *Ciaramelle* e noi bambini donavamo qualcosa ai zampognari vestiti da pastore, con cappe, cappelli e gilet di pecora, così anche per la loro famiglia il Natale sarebbe stato un po' più dolce...

In chiesa, noi bambini facevamo da corona al presepe preparato con amore, con il muschio fresco, le stradine fatte con la farina e le cassette con il cartone. Al momento del Gloria; *le campane annunciavano festose la nascita di Gesù*. Rientrati in casa finalmente mangiavamo i dolci preparati che avevano un gusto ricco di sapori mai cancellati. Intanto il grande ciocco crepitava nel camino facendo scintille che salivano in alto

de
Maria Elena Babusci,
Clarissa De Vecchis

foto: photographica.com

sotto la cappa e il nonno raccontava storie a noi nipotini attenti e felici: questa era la magia del Natale... la famiglia tutta riunita attorno al fuoco!"

"Caro nonno, quanti profumi, quanti suoni, li ho sentiti, non li dimenticherò mai e li farò ascoltare anche ai miei nipotini! Quanta armonia, era proprio un Santo Natale!"

PANDORO

Ingrediente

- 300 de grame de făină
- 40 de grame de drojdie proaspătă
- 5 linguri de zahăr
- 5 ouă
- 200 ml de lapte călduț
- 100 de grame de unt la temperatura camerei
- 1 esență de vanilie
- 1 praf de sare
- coajă rasă de portocală
- 50 de grame de zahăr vanilat pudră

Plan de lucru:

- Se cerne făina într-un bol mare, apoi se adaugă drojdia dizolvată în trei linguri de apă caldă, coaja rasă de portocală și praful de sare.
- Se amestecă bine, adăugând treptat laptele cald, untul moale, cele patru linguri de zahăr, esența de vanilie și cele cinci gălbenușuri, rând pe rând.
- Albușurile sunt mixate sau bătute până când se obține o spumă fermă, introduse treptat, cu ajutorul unei spatule de lemn sau de silicon, în compoziția de mai sus.
- Se amestecă până când aluatul astfel format se desprinde de pe pereții bolului.
- Aluatul este lăsat la dospit într-un mediu cald până își dublează volumul. Este turnat în tava în formă de pandoro, unsă cu unt. Mai este lăsat la dospit și în formă, aproximativ 20 de minute, apoi introdus în cuptorul încins la 180 de grade și lăsat 30-35 de minute, până când se rumenește.
- Desertul este scos din cuptor și pudrat cu zahărul vanilat.

Gata în
90 min
Porții
8

foto: nicetaldia.it

Ingrediente:

- 350 de grame de ciocolată amăruie
- 250 de grame de ciocolată cu lapte
- 250 de grame de ciocolată albă
- 270 de grame de Nutella (sau un borcan de Nocciolata Rigoni)
- 200 de grame de alune de pădure prăjite

Plan de lucru:

- Ciocolata amăruie se rupe în bucăți și se împarte în trei. O treime este topită pe baie de abur, amestecând încontinuu. Este luată apoi de pe foc și lăsată deoparte până ajunge la temperatura camerei. Cu ajutorul unei pensule de silicon, cu ciocolata amăruie topită sunt „tapetați” pereții și fundul unei tăvi de chec. Tava este lăsată la frigider aproximativ 15 minute.
- Se topește și a doua treime de ciocolată amăruie și se repetă operațiunea. Se lasă tava din nou în frigider.
- Se topesc pe baie de abur ciocolata cu lapte, ciocolata albă și Nutella. Se adaugă apoi alunele și se amestecă. Se toarnă compoziția în tava de chec.
- Se topește pe baie de abur și restul de ciocolată neagră și se întinde peste compoziția din tavă. Se lasă totul la frigider aproximativ două ore.

Gata în
70 min
Porții
20

TORRONE

foto: veryeatalian.com

Sermoneta, orașul ospitalității și al tradițiilor

foto: e-borghetti.com

de Victor Partan

Bun venit la Sermoneta, unul dintre orașele medievale cele mai bine conservate din Italia, bogat în cultură și în istorie, cu origini care se pierd în negura timpului, în epoca preromană. Este o localitate din provincia Latina, situată la aproximativ 60 de kilometri de Roma, pe o colină, la 257 de metri deasupra nivelului mării. Povestea sa a început la sfârșitul secolului al XVIII-lea, odată cu domnia familiei Caetani, când Sermoneta devine un centru artistic și cultural important. De-a lungul secolelor, în impunătorul castel Caetani și în oraș au poposit suverani și pontifi iluștri.

Astăzi, Sermoneta conservă intact imensul patrimoniu istoric, artistic și cultural, fiind una dintre cele mai importante destinații turistice din împrejurimile Romei. Cu pacea, cu străduțele

șerpuitoare și cu monumentele sale, este locul ideal pentru o vacanță sau pentru o scurtă vizită, mai ales dacă visați să faceți un salt înapoi în timp.

Agenția Touring Club Italiano i-a acordat distincția „Bandiera Arancione”, iar Ministerul Turismului i-a conferit titlul de „Destinație Europeană de Excelență”, recunoscut de Uniunea Europeană. Sermoneta este orașul ospitalității și al tradițiilor. Vă sfătuim să mergeți acolo, preferabil când are loc unul dintre evenimentele populare:

Sagra della polenta

„La Sagra della Polenta” se ține în a treia duminică din luna ianuarie și este o sărbătoare seculară organizată în cinstea Sfântului Antonio Abate, protectorul animalelor domestice și al spațiului rural. De la primele ore ale dimineții, experți în prepararea mămligii pun ceaunele de cupru pe focul de lemne. La ora 10, la Catedrala Santa Maria este celebrată o slujbă. De la 12:30 până după-amiaza, oamenii strânși în Piazza del Popollo primesc mămligă cu cârnați și ulei de măsline local, vin și alte produse tipice. Atmosfera este întreținută de muzică, spectacole și acrobați.

Sărbătoarea Sfântului Giuseppe

În fiecare an, pe 18 martie, este sărbătoarea Sfântului Giuseppe, părintele spiritual al orașului Sermoneta. Seara, în fiecare district se aprind focuri, iar cel mai înalt și cel mai frumos foc câștigă competiția. Tot atunci este și „Sărbătoarea faunilor”, participanții purtând măști cu coarne care amintesc de personajul mitologic. În acele focuri, pe coarne se prăjesc cârnați, cotlete și alte specialități culinare locale.

foto: e-borghetti.com

INDREPTAR TURISTIC

OCTOMBRIE • DECEMBRIE

Castelul Caetani

Mai-ul sermonetan

Manifestarea culturală „Maggio Sermonetano” s-a născut în 1996 și constă în spectacole stradale susținute de reprezentanți ai diverselor discipline artistice.

Festivalul de chitară

Festivalul de chitară „Fabrizio Caroso” este un spectacol internațional inaugurat în 1995, cu scopul de a scoate în evidență expresivitatea deosebită a acestui instrument. Născut în Sermoneta, Fabrizio Caroso a fost un ilustru cântăreț și coregraf din secolul al XV-lea.

Târgul San Michele

Este un târg tradițional de artizanat care are loc în localitatea Piedimonte (Lazio), pe 29 septembrie, cu standuri la care sunt promovate și comercializate produse artizanale, produse alimentare specifice regiunii, precum și animale din fermele locale de reproducție.

Reconstituirea bătăliei de la Lepanto

În a doua duminică a lunii octombrie, cu ocazia Sărbătorii Madonna della Vittoria, primăria din Sermoneta organizează anual o reconstituire a bătăliei de la Lepanto, o manifestare foarte populară la nivel național. În anul 1571, flota creștină formată de Papa Pius al V-lea (din nave spaniole, venețiene, genoveze, pontife și savoiarde) și condusă de Don Giovanni d’Austria, a învins puternica flotă otomană condusă de Mehmed Ali Pașa, care domina Marea Mediterană. A fost începutul declinului pentru Imperiul Otoman.

Sărbătoarea Crăciunului

În centrul istoric sunt expuse prepepe realizate de artiști locali, sunt organizate concerte și piese de teatru.

REțETE

Supă de năut

Gata în
20 min
Porții
4
Dificultate:
foarte simplu

Ingrediente:

- 400 de grame de năut la conservă
- un morcov
- țelină verde
- ceapă
- 1 litru de stock vegetal (apă în care am fiert legume, apoi am strecurat-o)
- rozmarin
- ulei de măsline extravirgin
- sare
- piper

În meniurile multor restaurante din Sermoneta se regăsește supa de năut, un preparat foarte apreciat de localnici, ieftin, gustos, sățios, care îți oferă energie în zilele mai friguroase.

Preparare:

- Se scurge năutul • Se curăță și se toacă morcovul, țelina și ceapa, care se trec apoi, timp de 5 minute, într-o oală în care am încins uleiul de măsline, cu o ramură de rozmarin • Se adaugă năutul și stock-ul vegetal. Se lasă să fiarbă aproximativ 20 de minute • Se condimentează cu sare și piper • Există și varianta să folosim năut crud, caz în care timpul de fierbere este de două ore.

Asociația Italienilor din România - RO.AS.IT. · Str. Ion Câmpineanu nr. 3A, etaj 1, 010031 București

Tel.: +4 0372 772 459; Fax: +4 021 313 3064

www.roasit.ro